

USTAWA

z dnia ..... o ochronie przyrody.

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu, a także działań edukacyjnych, promocyjnych i informacyjnych na rzecz ochrony przyrody.

Art. 2. 1. Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, oznacza zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody, jej tworów i składników, a w szczególności:

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) siedlisk przyrodniczych;
- 3) siedlisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 4) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- 5) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną na podstawie odrębnych przepisów;
- 6) tworów przyrody żywej i nieożywionej;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zadrzewień.

2. Ochrona przyrody ma na celu:

- 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- 2) zachowanie różnorodności biologicznej;
- 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego;
- 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu;
- 5) ochronę zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, w szczególności ochronę drzew i krzewów;
- 6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników;
- 7) kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody, w szczególności edukację, promocję i informowanie w zakresie ochrony przyrody.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) banku genów - rozumie się przez to placówkę, gdzie genotypy roślin, zwierząt albo grzybów są przechowywane poza ich naturalnym środowiskiem, wyposażony w niezbędne pomieszczenia i urządzenia;
- 2) drzewostanie o charakterze parkowym – rozumie się przez to zespoły drzew ukształtowane funkcjonalnie i estetycznie, mające wartość przyrodniczą lub zabytkową w rozumieniu ustawy o ochronie dóbr kultury;

- 3) korytarzu ekologicznym - rozumie się przez to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt i grzybów;
- 4) nadzorze – rozumie się przez to sprawowanie bieżącej kontroli stanu i zagrożeń dla obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej albo gatunków roślin, zwierząt i grzybów, objętych ochroną, w szczególności przestrzegania zakazów ustanowionych w stosunku do nich, a także wykonywania innych zadań określonych przez organ ochrony przyrody, w szczególności sporządzania planów ochrony, realizacji ich postanowień lub innych działań ochronnych;
- 5) ochronie częściowej - rozumie się przez to ochronę gatunkową roślin, zwierząt lub grzybów dopuszczającą możliwość redukcji i pozyskiwania osobników tych gatunków lub ich części;
- 6) ochronie czynnej – rozumie się przez to stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych na obszarach lub w obiektach chronionych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów;
- 7) ochronie *ex situ* – rozumie się przez to ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów poza miejscem ich naturalnego występowania oraz ochronę skał, skamieniałości i minerałów w miejscach ich przechowywania;
- 8) ochronie *in situ* – rozumie się przez to ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, a także elementów przyrody nieożywionej w miejscach ich naturalnego występowania;
- 9) ochronie krajobrazowej - rozumie się przez to zrównoważony rozwój obszaru oraz zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu;
- 10) ochronie ścisłej - rozumie się przez to całkowite zaniechanie ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków – całoroczną ochronę należących do nich osobników i ich stadiów rozwojowych;
- 11) ogrodzie botanicznym – rozumie się przez to odpowiednio urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, będący miejscem ochrony *ex situ*, a także uprawy roślin różnych stref klimatycznych i środowisk życia lub roślin określonego gatunku oraz miejscem prowadzenia badań naukowych i edukacji;
- 12) ogrodzie zoologicznym - rozumie się przez to odpowiednio urządzony i zagospodarowany teren wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nim związanymi, gdzie zwierzęta należące do gatunków dziko żyjących są hodowane i przetrzymywane w celu ochrony *ex situ*, prowadzenia badań naukowych, edukacji i pokazów publicznych co najmniej przez 7 dni w roku;
- 13) ostoi – rozumie się przez to obszar o lokalnych warunkach sprzyjających egzystencji roślin, zwierząt lub grzybów poszczególnych gatunków albo ich zespołów, w szczególności gatunków zagrożonych i rzadkich;
- 14) otulinie - rozumie się przez to strefę ochronną wyznaczoną indywidualnie dla określonej formy ochrony przyrody, zabezpieczającą ją przed zagrożeniami zewnętrznymi;
- 15) planie ochrony - rozumie się przez to podstawowy dokument opracowany dla poszczególnych obszarów jednej z form ochrony przyrody, zawierający jej opis oraz cele prowadzenia działań ochronnych, katalog zadań i sposobów ich wykonania;
- 16) pozyskaniu – rozumie się przez to zbiór ze stanowisk naturalnych roślin lub grzybów gatunków chronionych albo ich części, a także chwytanie lub zbieranie zwierząt lądowych oraz ich części albo łowienie ryb, dla celów gospodarczych;
- 17) różnorodności biologicznej – rozumie się przez to zróżnicowanie żywych organizmów występujących w ekosystemach, w szczególności w obrębie gatunku i pomiędzy gatunkami, oraz zróżnicowanie ekosystemów;

- 18) siedlisku przyrodniczym - rozumie się przez to obszar lądowy lub wodny, naturalny lub półnaturalny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne;
- 19) siedlisku roślin, siedlisku zwierząt lub siedlisku grzybów - rozumie się przez to obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów z określonych gatunków;
- 20) starodrzewiu - rozumie się przez to drzewostan lub pojedyncze drzewa, które przekroczyły fazę kulminacji przyrostu lub osiągnęły wiek rębności w rozumieniu przepisów o lasach;
- 21) środowisku przyrodniczym - rozumie się przez to krajobrazy wraz z tworamii przyrody nieożywionej, naturalne i przekształcone siedliska przyrodnicze wraz z występującymi w nich roślinami, zwierzętami i grzybami;
- 22) terenach zieleni - rozumie się przez to tereny znajdujące się w granicach miast oraz wsi o zwartej zabudowie, pokryte roślinnością wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, przeznaczone na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, zdrowotne, dydaktyczno-wychowawcze i estetyczne, występujące jako samodzielne tereny zieleni, w których program, funkcja i układ przestrzenny tworzą główny i samoistny obszar jednostkowy, w tym: parki spacerowo-wypoczynkowe, ogrody i parki zabytkowe, zieleńce, bulwary i promenady, parki sportowe, pracownicze ogrody działkowe, ogrody jordanowskie i dziecięce, parki zdrojowe i uzdrowiskowe, ogrody botaniczne i arboreta, alpinaria, ogrody zoologiczne, parki etnograficzne, parki rozrywki, cmentarze grzebalne, cmentarze pamiątkowe oraz występujące jako tereny zieleni towarzyszące obiektom budowlanym kubaturowym i powierzchniowym, w których program, funkcja i układ przestrzenny stanowią uzupełnienie tego obiektu, tworząc wspólnie układ przestrzenny, a także występujące jako tereny zieleni nieurządzonej – niezagospodarowane i nieużytkowane rolniczo;
- 23) walorach krajobrazowych - rozumie się przez to wartości ekologiczne, estetyczne i kulturowe terenu oraz związanych z nim elementów przyrodniczych, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka;
- 24) właściwym stanie gatunku - rozumie się przez to stan, w którym dane o dynamice liczebności populacji tego gatunku wskazują, że gatunek utrzymuje się jako trwały składnik swojego siedliska, jego zasięg nie zmniejsza się ani też nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości oraz istnieje i będzie istniało w przyszłości siedlisko wystarczająco duże, aby utrzymać populację tego gatunku przez dłuższy czas;
- 25) właściwym stanie siedliska - rozumie się przez to stan, w którym naturalny zasięg siedliska oraz obszary mieszczące się w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się, a specyficzna struktura i funkcje konieczne dla długotrwałego zachowania właściwego stanu charakterystycznych dla niego gatunków roślin, zwierząt i grzybów, istnieją i będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości;
- 26) zadrzewieniach - rozumie się przez to pojedyncze drzewa lub krzewy, albo ich skupiska nie będące lasem w rozumieniu ustawy o lasach, wraz z terenem, na którym występują i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu, spełniające cele ochronne, produkcyjne i społeczno-kulturowe;
- 27) zagrożeniach wewnętrznych – rozumie się przez to czynniki mogące wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych składników i tworów chronionej przyrody oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikające z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka w granicach obszarów i obiektów chronionych;
- 28) zagrożeniach zewnętrznych - rozumie się przez to czynniki mogące wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych składników i tworów chronionej przyrody oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikające z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka, mających swoje źródło poza granicami obszarów lub obiektów chronionych.

Art. 4. Cele ochrony przyrody są realizowane przez:

- 1) uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, strategiach rozwoju województw, wojewódzkich i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gmin;
- 2) obejmowanie zasobów przyrody i jej składników formami ochrony przyrody przewidzianymi ustawą lub przepisami szczególnymi;
- 3) opracowanie i wykonywanie planów ochrony określonych w ustawie dla obszarów objętych ochroną oraz programów ochrony gatunków i ich siedlisk;
- 4) sporządzenie i realizację Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań;
- 5) prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej na rzecz ochrony przyrody.

Art. 5. 1. Przyroda jest dziedzictwem i bogactwem narodowym, a jej ochrona jest obowiązkiem każdego obywatela, organów administracji publicznej, a także jednostek organizacyjnych oraz osób prawnych i fizycznych prowadzących działalność wpływającą na przyrodę.

2. Organy rządowe i samorządowe są zobowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.

Art. 6. 1. Popularyzowanie, informowanie i promocja ochrony przyrody są obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu.

2. Szkoły wszystkich stopni są obowiązane objąć programami nauczania zagadnienia ochrony przyrody.

3. Szkoły wszystkich stopni są obowiązane uczyć szacunku dla przyrody, w szczególności dla żywych organizmów.

Art. 7. 1. W ramach państwowego monitoringu środowiska prowadzi się monitoring przyrodniczy, obejmujący składniki różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

2. Monitoring, o którym mowa w ust. 1, polega na ocenie stanu przyrody i krajobrazu oraz ich zmian, zarówno na obszarach podlegających ochronie, jak też poza nimi, a także na ocenie skuteczności stosowanych metod ochrony przyrody.

Rozdział 2 Organy ochrony przyrody

Art. 8. Organami administracji w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) minister właściwy do spraw środowiska;
- 2) wojewoda;
- 3) starosta;
- 4) wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Art. 9. 1. Minister właściwy do spraw środowiska wykonuje zadania rządowego organu administracji publicznej w zakresie ochrony przyrody przy pomocy Głównego Konserwatora Przyrody.

2. Głównego Konserwatora Przyrody powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw środowiska.

Art. 10. 1. Wojewoda wykonuje zadania organu administracji rządowej w zakresie ochrony przyrody przy pomocy wojewódzkiego konserwatora przyrody, bezpośrednio mu podległemu.
2. Wojewoda nawiązuje i rozwiązuje stosunek pracy z wojewódzkim konserwatorem przyrody po uzyskaniu opinii wojewódzkiej komisji ochrony przyrody i po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska.
3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wymogi kwalifikacyjne, które powinien spełniać wojewódzki konserwator przyrody, biorąc pod uwagę wykształcenie, staż pracy oraz doświadczenie zawodowe kandydata.
4. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, będzie się kierował potrzebą doboru na stanowiska wojewódzkich konserwatorów przyrody pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

Art. 11. Zadania i kompetencje wojewody w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego wykonuje dyrektor tego parku.

Art. 12. 1. Organami opiniodawczo-doradczymi w zakresie ochrony przyrody są:

- 1) Państwowa Rada Ochrony Przyrody, działająca przy ministrze właściwym do spraw środowiska;
- 2) wojewódzka komisja ochrony przyrody, działająca przy wojewodzie;
- 3) rada naukowa parku narodowego, działająca przy dyrektorze parku narodowego.

2. Przy dyrektorze parku krajobrazowego lub dyrektorze zespołu parków krajobrazowych może działać rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych, jako organ opiniodawczo-doradczy.

Art. 13. 1. Członków Państwowej Rady Ochrony Przyrody na kadencję trwającą 5 lat w liczbie 40 powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród przedstawicieli nauki, praktyki i organizacji ekologicznych, działających na rzecz ochrony przyrody.

2. Państwowa Rada Ochrony Przyrody wybiera ze swego grona przewodniczącego i 2 jego zastępców oraz uchwała własny regulamin.

3. W posiedzeniach Państwowej Rady Ochrony Przyrody bierze udział Główny Konserwator Przyrody.

4. Do zadań Państwowej Rady Ochrony Przyrody należy w szczególności:

- 1) ocena stanu i potrzeb ochrony przyrody;
- 2) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony przyrody;
- 3) przedstawianie wniosków i opinii w sprawach ochrony przyrody;
- 4) opiniowanie programów badawczych i ekspertyz w zakresie ochrony przyrody;
- 5) popularyzowanie ochrony przyrody.

5. Opinie, o których mowa w art. 23 ust. 2 i 3 oraz dotyczące zezwoleń, o których mowa w art. 50 ust. 1, Państwowa Rada Ochrony Przyrody wyraża w ciągu 14 dni od dnia wystąpienia o opinię.

6. Wydatki związane z działalnością Państwowej Rady Ochrony Przyrody pokrywane są z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska;

7. Członkom Rady oraz innym osobom zapraszonym na posiedzenie, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie i biorącym w nim udział, przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i zakwaterowania na zasadach określonych w przepisach w sprawie ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na terenie kraju.

- Art. 14.** 1. Członków wojewódzkiej komisji ochrony przyrody na kadencję trwającą 4 lata w liczbie 20 - 30 powołuje, w drodze zarządzenia, wojewoda spośród przedstawicieli nauki, praktyki, sejmiku wojewódzkiego, organizacji ekologicznych i organizacji gospodarczych, działających na rzecz ochrony przyrody.
2. Wojewódzka komisja ochrony przyrody wybiera ze swego grona przewodniczącego i zastępcę oraz uchwała własny regulamin.
3. W posiedzeniach wojewódzkiej komisji ochrony przyrody bierze udział wojewódzki konserwator przyrody.
4. Do zadań wojewódzkiej komisji ochrony przyrody należy w szczególności:
- 1) ocena stanu i potrzeb ochrony przyrody;
  - 2) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego w zakresie ochrony przyrody wydawanych przez wojewodę;
  - 3) przedstawianie opinii i wniosków w sprawach ochrony przyrody;
  - 4) opiniowanie projektów inwestycji i programów wpływających na środowisko przyrodnicze, zwłaszcza na obszary i obiekty poddane pod ochronę.
5. Wydatki związane z działalnością wojewódzkiej komisji ochrony przyrody pokrywane są z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda.
6. Członkom wojewódzkiej komisji ochrony przyrody oraz innym osobom zapraszonym na posiedzenie, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie i biorącym w nim udział, przysługują diety oraz zwrot kosztów zakwaterowania na zasadach określonych w przepisach w sprawie ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na terenie kraju.

- Art. 15.** 1. Członków rady naukowej parku narodowego, na kadencję trwającą 3 lata w liczbie 10-20, powołuje, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw środowiska spośród przedstawicieli nauki, praktyki, właściwego terytorialnie samorządu gminnego i organizacji ekologicznych, działających na rzecz ochrony przyrody.
2. Rada naukowa parku narodowego wybiera ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę oraz uchwała własny regulamin.
3. Do zadań rady naukowej parku narodowego, w odniesieniu do danego parku narodowego, należy w szczególności:
- 1) ocena stanu jego zasobów przyrodniczych i kulturowych;
  - 2) ocena realizacji planu ochrony, rocznych zadań ochronnych i skuteczności zabiegów ochronnych;
  - 3) opiniowanie programów badawczych w zakresie ochrony przyrody;
  - 4) przedstawianie wniosków i opinii w sprawie funkcjonowania pracowni naukowo-edukacyjnej oraz turystycznego udostępniania parku.
4. Wydatki związane z działalnością rady naukowej parku narodowego pokrywane są z budżetu państwa, z części przeznaczanej na działalność parków narodowych.
5. Członkom rady naukowej parku narodowego oraz innym osobom zapraszonym na posiedzenie, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie i biorącym w nim udział, przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i zakwaterowania na zasadach określonych w przepisach w sprawie ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na terenie kraju.

- Art. 16.** 1. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych, na kadencję trwającą 3 lata w liczbie 10-20, powołuje, w drodze zarządzenia, wojewoda spośród przedstawicieli nauki, praktyki, właściwego terytorialnie samorządu gminnego, organizacji ekologicznych i organizacji gospodarczych, działających na rzecz ochrony przyrody.

2. Członków rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych położonych na terenie kilku województw powołuje wojewoda, na którego obszarze działania znajduje się największa część parku lub parków, w porozumieniu z pozostałymi wojewodami.
3. Rada parku krajobrazowego lub rada zespołu parków krajobrazowych wybiera ze swego grona przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego oraz uchwała własny regulamin.
4. Do zadań rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych, w odniesieniu do danego parku krajobrazowego lub danego zespołu parków krajobrazowych, należy w szczególności:
  - 1) ocena stanu zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz programów ochrony przyrody;
  - 2) ocena realizacji planu ochrony i innych zadań z zakresu ochrony przyrody;
  - 3) opiniowanie programów edukacyjnych i ocena ich realizacji;
  - 4) opiniowanie projektów i programów działalności naukowej, turystycznej i rekreacyjnej.
5. Wydatki związane z działalnością rady parku krajobrazowego lub rady zespołu parków krajobrazowych pokrywane są z budżetu państwa, z części przeznaczanej na działalność parków krajobrazowych
6. Członkom rady parku krajobrazowego oraz innym osobom zapraszanym na posiedzenie, zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie i biorącym w nim udział, przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i zakwaterowania na zasadach określonych w przepisach w sprawie ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na terenie kraju.

Rozdział 3 Formy ochrony przyrody

Art. 17. 1. Ochronę przyrody wprowadza się poprzez:

- 1) tworzenie parków narodowych;
- 2) uznawanie określonych obszarów za rezerваты przyrody;
- 3) tworzenie parków krajobrazowych;
- 4) wyznaczanie obszarów o znaczeniu międzynarodowym;
- 5) wyznaczanie obszarów chronionego krajobrazu;
- 6) objęcie ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów;
- 7) uznanie za:
  - a) pomnik przyrody,
  - b) stanowisko dokumentacyjne,
  - c) użytek ekologiczny,
  - d) zespół przyrodniczo-krajobrazowy.
2. Obszary wymienione w ust. 1 w pkt 1-5 tworzą krajowy system obszarów chronionych, który stanowi układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody.
3. W drodze porozumienia z sąsiednimi państwami mogą być wyznaczane przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym, w celu ich wspólnej ochrony.
4. Poszczególne formy ochrony przyrody mogą uzyskać status o znaczeniu międzynarodowym, określony konwencjami lub uchwałami organizacji międzynarodowych.

Art. 18. 1. Dla obszarów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-3 sporządza się i realizuje plan ochrony.

2. Projekt planu ochrony dla określonego obszaru sporządza organ zarządzający albo sprawujący bezpośredni nadzór nad tym obszarem, w ciągu 5 lat od dnia utworzenia parku narodowego, uznania obszaru za rezerwat przyrody lub utworzenia parku krajobrazowego.

3. Projekt planu ochrony podlega zaopiniowaniu przez zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego, w terminie jednego miesiąca od dnia jego przedłożenia. Niezłożenie opinii w przewidzianym terminie uznaje się za brak uwag do projektu.
4. Ustalenia zawarte w planie ochrony, dotyczące w szczególności: infrastruktury technicznej, ochrony środowiska, obszarów wyłączonych z zabudowy, zagospodarowania turystycznego i sposobów użytkowania gruntów, są wiążące dla miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.
5. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla obszarów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 36 ust. 5.
6. Wojewoda, z zastrzeżeniem ust. 5, ustanawia w drodze rozporządzenia plan ochrony dla obszarów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 i 3.
7. Plan ochrony dla rezerwatu przyrody wymaga przed jego ustanowieniem uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw środowiska.
8. Postanowienia ust. 4 stosuje się odpowiednio do ustaleń zawartych w aktach powołujących formy ochrony przyrody określone w art. 17 ust. 1 pkt 4 – 7.

Art. 19. 1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody oraz parków krajobrazowych sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem:

- 1) charakterystyki i diagnozy (oceny) stanu przyrody;
  - 2) identyfikacji i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
  - 3) charakterystyki i oceny uwarunkowań społecznych i gospodarczych;
  - 4) analizy skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony;
  - 5) charakterystyki i oceny stanu zagospodarowania przestrzennego.
2. Prace przy sporządzaniu planów ochrony, o których mowa w ust. 1, polegają w szczególności na:
- 1) diagnozie stanu zasobów przyrodniczych, walorów krajobrazowych, wartości kulturowych oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, która może być wykonana w formie operatów;
  - 2) opracowaniu koncepcji ochrony zasobów przyrodniczych i wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych;
  - 3) opracowaniu ustaleń i zadań ochronnych z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji poszczególnych zadań.
3. Plan ochrony dla parku narodowego oraz rezerwatu przyrody zawiera w szczególności:
- 1) cele ochrony z uwzględnieniem przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
  - 2) wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
  - 3) program działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju i zakresu zadań ochronnych;
  - 4) sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
  - 5) wskazanie obszarów i sposoby ich udostępniania dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych;
  - 6) ustalenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym dotyczące otuliny w zakresie przypisanej jej funkcji.
4. Plan ochrony dla parku krajobrazowego zawiera w szczególności:
- 1) cele ochrony z uwzględnieniem przyrodniczych, społecznych i gospodarczych uwarunkowań ich realizacji;
  - 2) wskazanie obszarów działań ochronnych;

- 3) zakres prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu obszarów wymienionych w pkt 2;
  - 4) sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
  - 5) wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, dydaktycznych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i dla innych form gospodarowania oraz sposobów tego udostępniania;
  - 6) ustalenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym dotyczące otuliny w zakresie przypisanej jej funkcji.
5. Minister właściwy do spraw środowiska określi w drodze zarządzenia:
- 1) tryb i szczegółowe zasady sporządzania projektu planu ochrony dla:
    - a) parku narodowego,
    - b) rezerwatu przyrody,
    - c) parku krajobrazowego;
  - 2) zakres prac dla potrzeb sporządzenia projektu planu ochrony, o którym mowa w pkt 1;
  - 3) zakres, zasady i sposoby ochrony przyrody i jej składników w parkach narodowych, rezerwach przyrody i parkach krajobrazowych, którymi należy się kierować sporządzając projekt planu ochrony, o którym mowa w pkt 1;
  - 4) rodzaj i zakres opracowań, o których mowa w ust. 2;
  - 5) warunki, jakie powinny spełniać jednostki sporządzające projekt planu ochrony.
6. Minister, wydając zarządzenie, o którym mowa w ust. 5, będzie się kierował potrzebą ochrony poszczególnych składników i tworów przyrody żywej i nieożywionej w parkach narodowych, rezerwach przyrody oraz parkach krajobrazowych.
7. Dla parków narodowych lub rezerwatów przyrody, dla których nie sporządzono planów ochrony, organ sprawujący bezpośredni nadzór sporządza, do czasu ustanowienia planów ochrony, zadania ochronne z wyszczególnieniem na każdy rok kalendarzowy oraz zasady udostępniania parku narodowego lub rezerwatu przyrody, ustanawiane w drodze zarządzenia przez organ właściwy do zatwierdzenia planu ochrony, a także określa obszary objęte ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową.
8. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 7, obejmują:
- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
  - 2) sposoby ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań;
  - 3) ochronę czynną gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, z podaniem sposobu tej ochrony.
9. Zarządzenie, o którym mowa w ust. 7, wojewoda wydaje po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska.
10. Plany ochrony dla rezerwatów przyrody, o których mowa w art. 36 ust. 3, oraz parków krajobrazowych położonych na terenie dwu lub więcej województw, ustanawiają w porozumieniu właściwi wojewodowie, w drodze rozporządzeń.

Art. 20. 1. Dla obszarów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4, jeżeli istnieje taka potrzeba, minister właściwy do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, zadania ochronne.

2. Zadania ochronne, o których mowa w ust. 1, mają na celu zachowanie lub odtworzenie właściwych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów oraz elementów przyrody nieożywionej, dla których został wyznaczony obszar o znaczeniu międzynarodowym.

3. Projekt zadań ochronnych, o których mowa w ust. 1, sporządza organ sprawujący nadzór nad danym obszarem, uwzględniając wymogi gospodarcze, kulturowe oraz swoiste cechy regionalne i lokalne.

4. Projekt zadań ochronnych zawiera w szczególności:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- 2) warunki zachowania lub przywrócenia walorów przyrody;
- 3) opis sposobów rozwiązywania konfliktów w relacji człowiek – przyroda;
- 4) wykaz zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonywania, rodzaju, zakresu i lokalizacji poszczególnych zadań na okres, stosownie do potrzeb, nie dłuższy niż 20 lat;
- 5) zakres monitoringu przyrodniczego.

5. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze zarządzenia, tryb, zakres i procedurę opracowania projektu zadań ochronnych, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem kryteriów wyznaczania obszarów o znaczeniu międzynarodowym oraz elementów przyrodniczych będących celem ochrony na tych obszarach

6. Minister, wydając zarządzenie, o którym mowa w ust. 6, będzie się kierował potrzebą zachowania różnorodności biologicznej na obszarach poddanych ochronie oraz uwzględnieniem wymogów gospodarczych i zobowiązań międzynarodowych.

7. Przy ustanawianiu zadań ochronnych dla obszarów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 4, stosuje się postanowienia, o których mowa w art. 18 ust. 2-4, w odniesieniu do planu ochrony parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego.

Art. 21. 1. Park narodowy obejmuje obszar chroniony, wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz swoiste cechy krajobrazu.

2. Park narodowy jest państwową jednostką budżetową.

3. Wszelkie działania na terenie parku narodowego podporządkowane są ochronie przyrody i mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi działaniami.

4. Utworzenie parku narodowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa w szczególności:

- 1) nazwę parku narodowego;
- 2) jego obszar;
- 3) otulinę;
- 4) nieruchomości Skarbu Państwa nie przechodzące w trwały zarząd parku narodowego;

5. Projekt utworzenia, zmiany granic lub likwidacji parku narodowego wymaga opinii właściwych miejscowo samorządów terytorialnych. Nie złożenie opinii w terminie jednego miesiąca uznaje się za brak uwag do projektu.

6. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego może nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.

7. Nieruchomości Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem ust. 4 pkt 4 i ust. 8, położone w granicach parku narodowego, zostają oddane w trwały zarząd parku narodowego, na zasadach określonych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

8. Administrowanie obszarami morskimi, wchodzącymi w skład parku narodowego, regulują odrębne przepisy.

9. Zmiana sposobu wykorzystania gruntu lub nieruchomości położonej w granicach parku narodowego wymaga zgody dyrektora parku narodowego, któremu przysługuje prawo pierwszeństwa przy przejściu w zarząd lub pierwokupu tej nieruchomości na rzecz parku narodowego.

10. Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustaleń warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w części dotyczącej parku narodowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego.

Art. 22. 1. Minister właściwy do spraw środowiska nadaje statut parku narodowego w drodze zarządzenia, kierując się zasadami ochrony przyrody na obszarze parku.
2. Statut, o którym mowa w ust. 1, określa strukturę organizacyjną, cele i zadania parku narodowego.

Art. 23. 1. Minister właściwy do spraw środowiska koordynuje i nadzoruje działalność parków narodowych przy pomocy Krajowego Zarządu Parków Narodowych.
2. Dyrektora Krajowego Zarządu Parków Narodowych powołuje minister właściwy do spraw środowiska, po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody.
3. Minister właściwy do spraw środowiska odwołuje dyrektora Krajowego Zarządu Parków Narodowych po wyrażeniu opinii przez Państwową Radę Ochrony Przyrody, z wyjątkiem przypadków odwołania z przyczyn, o których mowa w art. 52 Kodeksu pracy.
4. Organizację wewnętrzną Krajowego Zarządu Parków Narodowych i szczegółowy zakres zadań komórek organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy oraz ich tryb pracy określa regulamin organizacyjny nadany przez dyrektora Krajowego Zarządu Parków Narodowych, po uzgodnieniu z Głównym Konserwatorem Przyrody.
5. Do zadań Krajowego Zarządu Parków Narodowych należy w szczególności:
1) zatwierdzanie planów finansowych oraz sporządzanie sprawozdań zbiorczych z działalności parków narodowych;
2) koordynowanie działalności naukowej i dydaktycznej parków narodowych;
3) kontrola parków narodowych w zakresie ich działalności;
4) wykonywanie funkcji dysponenta drugiego stopnia środków budżetowych przeznaczonych dla parków narodowych.
6. Koszty działalności Krajowego Zarządu Parków Narodowych pokrywane są z budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw środowiska.
7. Pracownicy Krajowego Zarządu Parków Narodowych uprawnieni są do noszenia munduru zakupionego na własny koszt.

Art. 24. Parki narodowe i Krajowy Zarząd Parków Narodowych używają pieczęci okrągłych z wizerunkiem orła ustalonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej oraz z nazwą jednostki organizacyjnej w otoku.

Art. 25. 1. Nadrzędnym celem parku narodowego jest zachowanie różnorodności biologicznej systemów przyrodniczych i zasobów przyrody nieożywionej na jego terenie, różnorodności krajobrazowej, przywrócenie właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenie zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, zwierząt i grzybów.
2. Do zadań parku narodowego należy w szczególności:
1) ochrona i pomnażanie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych;
2) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz podejmowanie stosownych działań eliminujących lub ograniczających te zagrożenia i ich skutki;
3) prowadzenie własnych badań naukowych oraz inicjowanie badań, a także udostępnianie obszaru parku do badań innym jednostkom naukowo-badawczym;
4) edukacja i popularyzacja wiedzy przyrodniczej;
5) współpraca z organami władzy publicznej, w szczególności z samorządami, a także z organizacjami ekologicznymi, w sprawach ochrony przyrody;
6) ochrona mienia parku narodowego.
3. Park narodowy jest udostępniany społeczeństwu na warunkach określonych w planie ochrony, lub w zadaniach ochronnych.

4. Warunki udostępniania parku narodowego obejmują w szczególności:
- 1) czas, w którym park jest udostępniany społeczeństwu;
  - 2) wskazanie miejsc, w których możliwe jest przebywanie ludzi;
  - 3) ustalenie maksymalnej liczby osób mogących korzystać jednocześnie z obszaru parku narodowego lub jego części.

Art. 26 1. Na obszarach graniczących z parkiem narodowym wyznacza się otulinę.

2. W otulinie, o której mowa w ust. 1, może być utworzona strefa ochronna zwierząt łownych, której obszar nie podlega włączeniu w granice obwodów łowieckich.

3. Minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, strefę ochronną zwierząt łownych, określając obszary wchodzące w jej skład oraz szczegółowe zasady utrzymania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych.

4. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, będzie się kierował potrzebą:

- 1) ochrony gatunków zwierząt łownych w parkach narodowych;
- 2) stworzenia strefy bezpieczeństwa dla gatunków zwierząt łownych wychodzących na żerowiska poza granice parku narodowego;
- 3) utrzymania właściwej liczebności i struktury populacji poszczególnych gatunków zwierząt łownych na obszarze parku narodowego w celu zachowania równowagi przyrodniczej.

5. Ochrona zwierząt gatunków łownych w strefie, o której mowa w ust. 2, należy do zadań dyrektora parku narodowego.

Art. 27 1. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody grunty objęte ochroną ścisłą, czynną lub krajobrazową, budynki i budowle trwale związane z gruntem, służące bezpośrednio osiągnięciu celów z zakresu ochrony przyrody, są zwolnione z podatków i opłat określonych w odrębnych ustawach, z wyjątkiem podatku leśnego obliczanego według zasad określonych dla lasów ochronnych oraz podatku rolnego od gruntów rolnych obliczanego według zasad określonych w odrębnych ustawach.

2. Z tytułu zwolnienia z podatków i opłat, o których mowa w ust. 1, jednostkom samorządu terytorialnego przysługuje z budżetu państwa zwrot utraconych dochodów.

3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb zwrotu utraconych dochodów, o których mowa w ust. 2.

4. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, będzie się kierował potrzebą zabezpieczenia budżetów gmin przed utratą dochodów z tytułu ulg w opłatach i podatkach w parkach narodowych oraz rezerwach przyrody.

Art. 28. 1. Parkiem narodowym zarządza dyrektor parku narodowego.

2. Dyrektora parku narodowego, wyłonionego w drodze konkursu, powołuje minister właściwy do spraw środowiska na kadencję trwającą 5 lat.

3. Ta sama osoba może być powołana na stanowisko dyrektora w danym parku narodowym najwyżej na dwie następujące po sobie kadencje.

4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze zarządzenia, sposób organizowania i szczegółowe zasady przeprowadzania konkursów na stanowisko dyrektora parku narodowego, ustalając w szczególności etapy konkursu oraz listę wymagań, od spełnienia których uzależnione jest dopuszczenie kandydata do udziału w konkursie.

5. Minister, wydając zarządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą doboru na stanowiska dyrektorów parków narodowych pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

6. Konkurs na stanowisko dyrektora parku narodowego ogłasza się w prasie ogólnopolskiej i lokalnej oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibach dyrekcji parków narodowych.

7. Jeżeli kandydat na dyrektora parku narodowego nie zostanie wyłoniony w drodze kolejnych dwóch konkursów, minister właściwy do spraw środowiska powołuje dyrektora parku narodowego spośród osób nie biorących udziału w konkursach.
8. Do czasu powołania dyrektora parku narodowego w drodze konkursu, minister właściwy do spraw środowiska powołuje pełniącego obowiązki dyrektora parku narodowego na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy spośród pracowników Służby Parków Narodowych.
9. Po upływie kadencji, dotychczasowy dyrektor parku narodowego, może pozostać nadal w Służbie Parku Narodowego na stanowisku wskazanym przez nowego dyrektora parku narodowego, nie niższym niż główny specjalista lub równorzędnym, a na niższym stanowisku za zgodą stron.

Art. 29. 1. Dyrektor parku narodowego reprezentuje Skarb Państwa w obrocie cywilnoprawnym w zakresie zarządzanego mienia i realizuje zadania określone w statucie, o którym mowa w art. 22.

2. Dyrektor parku narodowego wydaje, na podstawie odrębnych przepisów, decyzje administracyjne w sprawach ochrony przyrody na terenie parku narodowego.

3. Dyrektor parku narodowego ma prawo:

- 1) przeprowadzania dochodzenia, sporządzania, wnoszenia i popierania aktu oskarżenia w postępowaniu uproszczonym w sprawach o przestępstwa z art. 278, 290 i 291 Kodeksu karnego, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest drewno pochodzące z parku narodowego;
- 2) prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia oraz udziału w rozprawach przed sądami powszechnymi w charakterze oskarżyciela publicznego i wnoszenia odwołań od postanowień i orzeczeń tych sądów w sprawach zwalczania wykroczeń w zakresie ochrony przyrody, a także występowania w charakterze oskarżyciela posiłkowego w sprawach dotyczących przestępstw przeciwko środowisku, jeżeli wykroczenia i przestępstwa dotyczą danego parku narodowego lub jego otuliny;
- 3) wprowadzania opłat za wstęp do parku narodowego lub korzystanie z jego wartości oraz określania stawek tych opłat, przy czym opłaty za jednorazowy wstęp do parku nie mogą przekraczać 0,75 % najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, określonego na podstawie odrębnych przepisów.

4. Opłaty, o których mowa w ust. 3 pkt 3, przeznaczone są na utrzymanie infrastruktury turystycznej i edukacyjnej parku narodowego, realizację zadań z zakresu ochrony przyrody i bezpieczeństwa turystów.

5. Do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2, dyrektor parku narodowego może upoważnić funkcjonariusza Straży Parku.

6. Do dyrektora parku narodowego należą odpowiednio zadania i kompetencje określone w art. 5 ust. 2-4, art. 9 ust. 1 i 2, art. 10, art. 13 ust. 1 pkt 1-3, art. 13a, art. 14a ust. 1 i 2, art. 26 ust. 3 i 4, art. 30 ust. 1 pkt 10 i ust. 3 pkt 1 oraz art. 35 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2000 r. Nr 56, poz. 679, Nr 86, poz. 958, Dz. U. Z 2001 r. Nr 120, poz. 1268, Dz. U. Z 2002 r. Nr 145, poz. 1623).

7. Dyrektor parku narodowego współpracuje z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnej w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Art. 30. 1. W parkach narodowych tworzy się Służbę Parków Narodowych, do której zalicza się pracowników zajmujących się zarządzaniem parkami narodowymi, wykonywaniem zadań związanych z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, a także ochroną mienia parków narodowych oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi dla Służby Parków Narodowych, w drodze rozporządzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach, z uwzględnieniem wykształcenia i stażu pracy.
3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą doboru w Służbie Parków Narodowych pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.
4. Minister właściwy do spraw środowiska określi dla pracowników Służby Parków Narodowych i Krajowego Zarządu Parków Narodowych, w drodze rozporządzenia, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym: wzór umundurowania wyjściowego i polowego na odpowiednie pory roku, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury, wzór orła umieszczonego na czapkach, a także okres użytkowania umundurowania.
5. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą zapewnienia pracownikom Służby Parków Narodowych odpowiednich warunków do wykonywania przypisanych im zadań, w szczególności wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku oraz potrzebą rozróżnienia cech szczególnych umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach, w tym funkcjonariuszy Straży Parku.

Art. 31. 1. Pracownicy zaliczeni do Służby Parków Narodowych mają prawo do:

- 1) bezpłatnego umundurowania;
  - 2) bezpłatnego mieszkania, jeżeli stanowisko oraz charakter pracy związane są z koniecznością zamieszkania w miejscu jej wykonywania.
2. Bezpłatne mieszkanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, przysługuje pracownikom zatrudnionym na stanowiskach:
- 1) dyrektora parku;
  - 2) zastępcy dyrektora parku;
  - 3) głównego księgowego;
  - 4) głównego specjalisty do spraw ochrony przyrody;
  - 5) kierownika pracowni naukowo-educacyjnej;
  - 6) głównego specjalisty do spraw udostępniania parku;
  - 7) nadleśniczego;
  - 8) konserwatora obrębu ochronnego;
  - 9) leśniczego;
  - 10) konserwatora obwodu ochronnego;
  - 11) podleśniczego;
  - 12) starszego strażnika;
  - 13) strażnika;
  - 14) kierownika ośrodka hodowli zwierząt;
  - 15) kierownika szkółki leśnej;
  - 16) komendanta Straży Parku;
  - 17) zastępcy komendanta Straży Parku;
  - 18) dowódcy grupy terenowej Straży Parku;
  - 19) starszego strażnika Straży Parku;
  - 20) strażnika Straży Parku.
3. Przez bezpłatne mieszkanie należy rozumieć przydzielony przez park narodowy lokal mieszkalny w budynku wielo-mieszkaniowym lub wolno stojącym, za który pracownik uprawniony nie płaci czynszu.
4. W przypadku braku możliwości przydziału mieszkania przez park narodowy uprawnionemu pracownikowi lub zamieszkiwania, za zgodą dyrektora parku narodowego, w mieszkaniu

stanowiącym jego własność, wypłaca się ekwiwalent za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania.

5. Ekwiwalent, o którym mowa w ust. 4, wypłaca się w wysokości średniej stawki czynszu w stosunkach wolnego najmu w danej miejscowości przy przysługującej maksymalnej powierzchni normatywnej dla liczby osób pozostających z pracownikiem we wspólnym gospodarstwie domowym, jednak nie więcej niż za 70 m kwadratowych.

6. Dla potrzeb obliczenia i wypłaty ekwiwalentu za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania ustala się, z zastrzeżeniem ust. 5, następujące wielkości normatywnej powierzchni użytkowej w przeliczeniu na liczbę osób pozostających z pracownikiem we wspólnym gospodarstwie domowym:

- 1) 35 m² - dla 1 osoby;
- 2) 40 m² - dla 2 osób;
- 3) 45 m² - dla 3 osób;
- 4) 55 m² - dla 4 osób;
- 5) 65 m² - dla 5 osób;
- 6) 70 m² - dla 6 lub więcej osób.

7. Normy powierzchni użytkowej podwyższa się o 10 m², jeżeli w lokalu mieszka osoba niepełnosprawna, poruszająca się na wózku.

8. W przypadku uprawnień do bezpłatnego mieszkania dwu i więcej osób prowadzących wspólne gospodarstwo domowe, zapewnia się tylko 1 lokal, o którym mowa w ust. 3, albo wypłaca się tylko 1 ekwiwalent.

9. Minister właściwy do spraw środowiska określi w drodze zarządzenia:

- 1) tryb i szczegółowe zasady obliczania oraz tryb i terminy wypłacania ekwiwalentu za niewykorzystywanie bezpłatnego mieszkania, uwzględniając specyfikę parków narodowych oraz warunki lokalne;
- 2) tryb i szczegółowe zasady przydzielania mieszkań pracownikom zatrudnionym na stanowiskach, o których mowa w ust. 2, oraz zwalniania mieszkań, kierując się potrzebą zapewnienia prawidłowego funkcjonowania Służby Parków Narodowych.

10. Minister, wydając zarządzenie, o którym mowa w ust. 9, będzie się kierował potrzebą umożliwienia pracownikom Służby Parków Narodowych wykonywania przypisanych im zadań, w możliwie bliskim sąsiedztwie miejsca ich zamieszkania.

11. Służba Parków Narodowych przy wykonywaniu czynności służbowych ma obowiązek noszenia munduru i korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 32. 1. W parkach narodowych ochronę mienia oraz zwalczanie przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody wykonują funkcjonariusze Straży Parku, zaliczani do Służby Parków Narodowych.

2. Funkcjonariusz Straży Parku przy wykonywaniu zadań określonych w ust. 1 ma prawo do:

- 1) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, jak również świadków przestępstwa lub wykroczenia w celu ustalenia ich tożsamości;
- 2) kontroli dowodów wniesienia opłat, o których mowa w art. 29 ust. 3 pkt 3 oraz ich pobierania;
- 3) nakładania i pobierania grzywny w drodze mandatów karnych za wykroczenia przeciwko przepisom z zakresu ochrony przyrody;
- 4) zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
- 5) przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia;

- 6) zabezpieczenia jako dowodów rzeczowych, za pokwitowaniem, przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczenia, a także narzędzi i środków służących do ich popełnienia;
- 7) kontroli i zatrzymania, za pokwitowaniem, dokumentów w zakresie legalności posiadania tworów lub składników przyrody i obrotu nimi, pochodzących z obszaru parku narodowego, zarówno na jego terenie, jak też poza jego granicami, w tym w punktach przetwórstwa tych tworów lub składników;
- 8) kontroli podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie parku narodowego w zakresie przestrzegania przepisów wynikających z niniejszej ustawy i przepisów wydanych na jej podstawie, a także w otulinie parku w zakresie działalności mającej ujemny wpływ na jego przyrodę;
- 9) konwojowania, w rozumieniu ustawy o ochronie osób i mienia, wartości pieniężnych dla potrzeb parku narodowego.

3. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego lub przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób i szczegółowe zasady wykonywania czynności, o których mowa w ust. 2 pkt 1-8 oraz w art. 40 ust. 5 i art. 112 ust. 5.
5. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierowała potrzebą ustalenia jednolitych zasad legitymowania i kontroli osób i innych podmiotów popełniających wykroczenia i przestępstwa przeciwko przyrodzie i środowisku.
6. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, zakres i szczegółowe zasady współpracy Straży Parku z Policją oraz zakres sprawowania nadzoru Policji nad Strażą Parku.
7. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 5, będzie się kierował potrzebą udzielania pomocy Policji w realizacji zadań Straży Parku, podejmowania wspólnych działań Straży Parku z Policją na obszarze parku narodowego w zakresie zwalczania przestępstw i wykroczeń oraz określi zakres działań Straży Parku podlegających nadzorowi Policji i sposób sprawowania tego nadzoru.
8. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, strukturę Straży Parku oraz zasady jej organizacji i działania.
9. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 8, będzie się kierował potrzebą właściwej organizacji pracy oraz podziału kompetencji i zadań dla poszczególnych członków Straży.

Art. 33. 1. W stosunku do osób uniemożliwiających wykonywanie przez funkcjonariusza Straży Parku zadań określonych w ustawie, funkcjonariusz ma prawo do użycia środków przymusu bezpośredniego.

2. Do środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w ust. 1, zalicza się użycie:
  - 1) siły fizycznej w postaci chwytów obezwładniających oraz podobnych technik obrony;
  - 2) kajdanków;
  - 3) pałki obronnej wielofunkcyjnej;
  - 4) ręcznego miotacza gazu;
  - 5) paralizatora elektrycznego, posiadanego na podstawie odrębnych przepisów;
  - 6) psa obronnego.
3. Zastosowanie przez funkcjonariusza Straży Parku środka przymusu bezpośredniego powinno wynikać z konieczności w zaistniałej sytuacji i zmierzać do podporządkowania się poleceniom wydanym przez funkcjonariusza.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady użycia środków przymusu bezpośredniego, o których mowa w ust. 2, oraz przydziału, przechowywania i ewidencji środków, o których mowa w ust. 2 pkt 2-5.

5. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierowała potrzebą określenia warunków użycia środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Straży Parku podczas realizacji zadań związanych z ochroną przyrody i mienia parku narodowego.

Art. 34. 1. Funkcjonariusz Straży Parku może być wyposażony w broń palną bojową krótką oraz broń palną bojową długą w postaci broni myśliwskiej gładkolufowej.

2. Broń palną, o której mowa w ust. 1, funkcjonariusz Straży Parku ma prawo użyć w następujących przypadkach:

- 1) w celu odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie własne lub innej osoby;
- 2) przeciwko osobie, która wezwana do natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego narzędzia nie zastosuje się do tego wezwania, a jej zachowanie wskazuje na bezpośredni zamiar ich użycia przeciwko funkcjonariuszowi Straży Parku lub innej osobie;
- 3) przeciwko osobie, która usiłuje przemocą odebrać broń palną funkcjonariuszowi Straży Parku;
- 4) w celu odparcia bezprawnego, bezpośredniego i gwałtownego napadu na konwojowane wartości pieniężne lub ochraniające je osoby;
- 5) w celu eliminacji lub odstraszenia zwierząt w granicach parku narodowego stwarzających rzeczywiste i bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego;
- 6) w razie konieczności odstrzału sanitarnego, w rozumieniu Prawa łowieckiego, w stosunku do zwierzęcia, które w ocenie funkcjonariusza Straży Parku nie ma szans na przeżycie.

3. Użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni i nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób.

4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zasady i warunki użycia broni palnej przez funkcjonariusza Straży Parku.

5. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierowała potrzebą udzielenia upoważnień funkcjonariuszom Straży Parku w celu wykonywania ich zadań w zakresie ochrony przyrody i mienia parku narodowego.

6. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, zasady przydziału, ewidencjonowania i przechowywania broni palnej oraz amunicji.

7. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 6, będzie się kierował potrzebą zabezpieczenia broni i amunicji, będącej w dyspozycji Straży Parku, przed samowolnym jej wykorzystaniem.

8. Decyzję o wyposażeniu funkcjonariusza Straży Parku w broń palną bojową długą na czas służby podejmuje każdorazowo Komendant Straży Parku.

Art. 35. Uprawnienia i obowiązki funkcjonariusza Straży Parku, o którym mowa w art. 32 ust. 2, przysługują dyrektorowi parku narodowego, jego zastępcom, nadleśniczemu, konserwatorowi obrębu ochronnego, leśniczemu, konserwatorowi obwodu ochronnego, podleśniczemu, starszemu strażnikowi i strażnikowi, wchodzącym w skład Służby Parków Narodowych.

Art. 36. 1. Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska określonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

2. Wokół rezerwatu przyrody może być wyznaczona otulina.

3. Wojewoda, w drodze rozporządzenia, uznaje za rezerwat przyrody obszar, o którym mowa w ust. 1, określając w szczególności jego nazwę, położenie, szczególne cele ochrony, rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego bezpośredni nadzór nad rezerwatem, oraz może wyznaczyć otulinę.
4. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej komisji ochrony przyrody i w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska, może znieść ochronę rezerwatową, wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych.
5. Jeżeli obowiązek uznania za rezerwat przyrody danego obszaru wynika z zobowiązań międzynarodowych, a wojewoda takiego rezerwatu nie uznał, minister właściwy do spraw środowiska może uznać, w drodze rozporządzenia, za rezerwat przyrody obszar, w granicach którego znajdują się siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków roślin, zwierząt i grzybów uznanych za ginące lub zagrożone wyginięciem, jak również twory i elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych lub krajobrazowych, określając nazwę, położenie, szczególne cele ochrony, rodzaj, typ i podtyp, a także sprawującego bezpośredni nadzór nad rezerwatem, oraz może wyznaczyć otulinę.
6. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje, typy i podtypy rezerwatów przyrody biorąc pod uwagę cel ochrony rezerwatu przyrody, dominujący przedmiot ochrony i główny typ ekosystemów występujących w rezerwacie przyrody.
7. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 6, będzie się kierował potrzebą zapewnienia obszarom cennym przyrodniczo, zróżnicowanym pod względem wartości przyrodniczych, ochrony rezerwatowej oraz wytypowania reprezentatywnej liczby rezerwatów przyrody, ze względu na dominujący przedmiot ochrony i główny typ ekosystemów, do objęcia monitoringiem przyrodniczym.
8. Wojewoda, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić opłaty za wstęp na obszar rezerwatu przyrody i za korzystanie z jego wartości przyrodniczych, kierując się potrzebą utrzymania w nim infrastruktury turystycznej i edukacyjnej.
9. W ustalaniu opłat, o których mowa w ust. 8, stosuje się odpowiednio przepisy określone w art. 29 ust. 3 pkt 3 i 4.

Art. 37. 1. W parkach narodowych oraz rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego lub rezerwatu przyrody oraz związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego i leśnego.
- 2) polowania, rybołówstwa, chwytania dziko żyjących zwierząt, płoszenia ich i zabijania, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry;
- 3) pozyskiwania lub niszczenia drzew i innych roślin;
- 4) dokonywania zmian przedmiotów ochrony i obszarów objętych ochroną;
- 5) używania, użytkowania, uszkodzania oraz zanieczyszczania przedmiotów oraz obszarów objętych ochroną;
- 6) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli służą one innym celom niż ochrona przyrody;
- 7) wydobywania skał, w tym torfu, skamieniałości, w tym kości, a także minerałów i bursztynu;
- 8) niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania;
- 9) palenia ognisk, wyrobów tytoniowych, używania źródeł światła o otwartym płomieniu, poza miejscami wyznaczonymi;
- 10) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej, a także rolniczej, hodowlanej lub chowu zwierząt;
- 11) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;

- 12) zbioru, poza miejscami wyznaczonymi, dziko rosnących roślin, grzybów oraz ich części;
  - 13) amatorskiego połowu ryb, poza miejscami wyznaczonymi;
  - 13) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, poza szlakami do tego wyznaczonymi;
  - 14) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem psów pasterskich;
  - 15) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, poza miejscami do tego wyznaczonymi;
  - 16) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi i innymi drogami do tego wyznaczonymi;
  - 17) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przyrody, udostępnieniem parku lub rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, na przedmiotach lub obszarach objętych ochroną;
  - 18) sprzedaży i spożywania napojów alkoholowych, poza miejscami do tego wyznaczonymi;
  - 19) zakłócania ciszy;
  - 20) używania łodzi motorowych, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, poza akwenami lub szlakami do tego wyznaczonymi;
  - 21) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
  - 22) biwakowania, poza miejscami wyznaczonymi;
  - 23) prowadzenia badań naukowych, w tym monitoringu przyrodniczego, w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody właściwego organu uznającego obszar za rezerwat przyrody lub bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska w porozumieniu z właściwym wojewodą;
  - 24) wprowadzania gatunków roślin lub zwierząt poza ich naturalne miejsca występowania;
  - 25) wprowadzania organizmów zmodyfikowanych genetycznie.
2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:
- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych, a także w przypadku konieczności likwidacji nagłych zagrożeń, czynności nie ujętych w planie ochrony lub rocznych zadaniach ochronnych za zgodą organu ustanawiającego plan ochrony lub roczne zadania ochronne;
  - 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym, zapobieganiem lub likwidacją skutków klęski żywiołowej;
  - 3) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
  - 4) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.
3. Minister właściwy do spraw środowiska może zezwolić wyjątkowo na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1
4. Zasady wykonywania lotów statkami powietrznymi nad obszarami parków narodowych i rezerwatów przyrody określa ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 130, poz. 1112).

Art. 38. 1. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, krajobrazowe, historyczne i kulturowe w celu zachowania, popularyzacji i upowszechniania tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

2. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze rozporządzenia wojewody, które określa nazwę parku krajobrazowego, jego obszar i obszar otuliny, jeżeli została wyznaczona, szczególne cele ochrony oraz zakazy właściwe dla danego parku krajobrazowego lub jego części, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 41 ust. 1 dostosowane do potrzeb ochrony i fizjografii danego parku krajobrazowego.

3. Projekt utworzenia lub powiększenia parku krajobrazowego wymaga uzgodnienia z właściwymi miejscowo organami samorządu terytorialnego.
4. Wojewoda nadaje, w drodze rozporządzenia, statut parku krajobrazowego, określając w nim strukturę organizacyjną i szczegółowe zadania dyrektora parku krajobrazowego.
5. Wokół parku krajobrazowego może być wyznaczona otulina.
6. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku krajobrazowego pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu.
7. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze rozporządzenia wojewody, po zaopiniowaniu przez wojewódzką komisję ochrony przyrody oraz właściwe miejscowo organy zainteresowanych jednostek samorządu terytorialnego, wyłącznie z powodu bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.
8. Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustaleń warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w części dotyczącej parku krajobrazowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z właściwym wojewodą.

Art. 39. 1. Parkiem krajobrazowym kieruje dyrektor parku krajobrazowego.

2. Dyrektora parku krajobrazowego powołuje wojewoda, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej komisji ochrony przyrody.
3. Wojewoda odwołuje dyrektora parku krajobrazowego, po wyrażeniu opinii przez wojewódzką komisję ochrony przyrody wydaną w ciągu 14 dni od dnia wystąpienia o tę opinię, z wyjątkiem przypadków odwołania z przyczyn, o których mowa w art. 52 Kodeksu pracy.
4. Dyrektora parku krajobrazowego położonego na terenie kilku województw, powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw środowiska w uzgodnieniu z właściwymi wojewodami, po wyrażeniu opinii właściwych wojewódzkich komisji ochrony przyrody wydanych w ciągu 14 dni od dnia wystąpienia o tę opinię.
5. Do zadań dyrektora parku krajobrazowego, w odniesieniu do danego parku krajobrazowego i jego otuliny, należy w szczególności:
  - 1) ochrona przyrody, wartości historycznych i kulturowych, zgodnie z rozporządzeniem o utworzeniu parku krajobrazowego;
  - 2) organizacja działalności naukowej, dydaktycznej, turystycznej oraz rekreacyjnej;
  - 3) wydawanie, z upoważnienia wojewody, decyzji administracyjnych w zakresie ochrony przyrody;
  - 4) współdziałanie w zakresie ochrony przyrody z jednostkami organizacyjnymi, osobami prawnymi i fizycznymi.
6. W celu kierowania parkami krajobrazowymi mogą być tworzone zespoły parków krajobrazowych.
7. Do dyrektora zespołu parków krajobrazowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dyrektora parku krajobrazowego.
8. Na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe, znajdującym się w granicach parku krajobrazowego, zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie miejscowy nadleśniczy, zgodnie z planem ochrony parku krajobrazowego, uwzględnionym w planie urządzenia lasu.

Art. 40. 1. W parkach krajobrazowych tworzy się Służbę Parków Krajobrazowych, do której zalicza się dyrektora parku i jego zastępcę oraz pracowników zajmujących się realizacją zadań z zakresu ochrony przyrody, badaniami naukowymi oraz działalnością edukacyjną.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi dla Służby Parków Krajobrazowych, w drodze rozporządzenia, stanowiska oraz wymagania kwalifikacyjne, jakie powinni spełniać

pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach, z uwzględnieniem wykształcenia i stażu pracy.

3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą doboru w Służbie Parków Krajobrazowych pracowników o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych.

4. Do zadań Służby Parków Krajobrazowych należy w szczególności:

- 1) inwentaryzowanie siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, a także zasługujących na ochronę tworów i składników przyrody nieożywionej;
- 2) identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowanie do wojewody o podejmowanie działań mających na celu eliminowania lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego;
- 3) gromadzenie dokumentacji dotyczącej przyrody i walorów kulturowych, w szczególności etnicznych;
- 4) realizacja zadań związanych z ochroną obszarów i obiektów objętych ochroną przyrody w granicach parku krajobrazowego, a na polecenie wojewody także poza jego granicami oraz koordynowanie działań dotyczących zadań określonych w planie ochrony parku krajobrazowego;
- 5) inicjowanie, organizacja i ewidencjonowanie badań naukowych dotyczących przyrody parku krajobrazowego, jego walorów krajobrazowych i kulturowych;
- 6) prowadzenie edukacji przyrodniczej, w szczególności w miejscowych szkołach i wśród miejscowego społeczeństwa oraz promowanie walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych parku krajobrazowego;
- 7) współpraca z samorządami, zarządcami terenów parku krajobrazowego, organizacjami ekologicznymi i innymi jednostkami organizacyjnymi, mającymi związek z ochroną parku krajobrazowego.

5. Pracownik zaliczany do Służby Parków Krajobrazowych ma prawo do:

- 1) informowania o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na obszarach podlegających ochronie oraz we wszystkich miejscach, w których znajdują się twory i składniki przyrody podlegające ochronie;
- 2) legitymowania osób naruszających przepisy o ochronie przyrody, a w razie odmowy okazania dowodu tożsamości zwrócenia się do Policji lub innych właściwych organów o ustalenie ich tożsamości;

6. Pracownikowi Służby Parków Krajobrazowych przy wykonywaniu swoich obowiązków korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych.

7. Pracownicy zaliczeni do Służby Parków Krajobrazowych mają prawo do bezpłatnego umundurowania.

8. Minister właściwy do spraw środowiska określi dla pracowników Służby Parków Krajobrazowych, w drodze rozporządzenia, wzory umundurowania oraz oznak służbowych dla poszczególnych stanowisk, w tym: wzór umundurowania wyjściowego i polowego na odpowiednie pory roku, kolor i wzór przedmiotów uzupełniających mundury, wzór orła umieszczonego na czapkach, a także okres użytkowania umundurowania.

9. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 8, będzie się kierował potrzebą zapewnienia pracownikom Służby Parków Krajobrazowych odpowiednich warunków do wykonywania przypisanych im zadań, w szczególności wymagających przebywania w terenie w różnych porach roku oraz potrzebą rozróżnienia cech szczególnych umundurowania pracowników zatrudnionych na poszczególnych stanowiskach.

Art. 41. 1. W parku krajobrazowym zabrania się:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących niekorzystnie oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest obligatoryjne, w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska;
- 2) umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem polowań prowadzonych w ramach gospodarki łowieckiej, rolnej, leśnej i rybackiej, prowadzonej na zasadach zrównoważonego rozwoju,
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 4) wypalania roślinności i jej szczątków, jeżeli nie jest ono związane z gospodarką leśną i rolną, prowadzoną według zasad zrównoważonego rozwoju;
- 5) wydobywania skał, w tym torfu, skamieniałości, w tym kopalnych kości, a także minerałów i bursztynu;
- 6) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym;
- 7) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka rybacka;
- 8) lokalizowania nowych obiektów w pasie szerokości 100 m od brzegów rzek i jezior i innych zbiorników wodnych; zakaz nie dotyczy obiektów służących turystyce wodnej;
- 9) lokalizowania nowych obiektów w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych;
- 10) likwidowania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 11) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 12) lokalizacji ośrodków chowu i hodowli posługujących się metodą bezściółkową;
- 13) utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych;
- 14) organizowania rajdów motorowych i samochodowych oraz pokazów lotów akrobacyjnych;
- 15) umieszczania tablic reklamowych poza obszarami zabudowanymi;
- 16) używania łodzi motorowych na otwartych zbiornikach wodnych, poza wyznaczonymi akwenami lub szlakami, jeżeli nie jest ono związane z gospodarką rybacką prowadzoną według zasad zrównoważonego rozwoju.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą zadań realizowanych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa, oraz inwestycji realizujących cele publiczne według zasad zrównoważonego rozwoju.

Art. 42. 1. Obszar o znaczeniu międzynarodowym obejmuje siedliska przyrodnicze, siedliska roślin, siedliska zwierząt oraz siedliska grzybów, stanowiące szczególną wartość przyrodniczą, wymagające ochrony w świetle prawa międzynarodowego.

2. Wokół obszaru o znaczeniu międzynarodowym może być wyznaczona otulina, zabezpieczająca jego obszar przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

3. Uznanie za obszar o znaczeniu międzynarodowym następuje w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska, które określa jego nazwę, położenie, obszar, cel i przedmiot ochrony, zakazy właściwe dla danego obszaru o znaczeniu międzynarodowym lub jego części, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 37 ust. 1, art. 41 ust. 1, art. 44 oraz w art. 61 ust. 1, dostosowane do potrzeb ochrony i fizjografii danego obszaru o znaczeniu międzynarodowym, zakres odstępstw od tych zakazów oraz sprawującego bezpośredni nadzór nad obszarem o znaczeniu międzynarodowym.

4. Obszar o znaczeniu międzynarodowym może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-3, 5 i 7.

Art. 43. 1. Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniające się krajobrazy o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb społeczeństwa związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią przez te obszary funkcję korytarzy ekologicznych.

2. Celem wyznaczania obszarów chronionego krajobrazu może być w szczególności przestrzenne powiązanie obiektów podlegających ochronie w system obszarów chronionych, o których mowa w art. 17 ust. 2.

3. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze rozporządzenia wojewody, który określa jego nazwę, położenie, obszar, szczególne cele ochrony oraz, w razie potrzeby, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów i składników przyrody, zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 44, dostosowane do potrzeb ochrony i fizjografii danego obszaru chronionego krajobrazu, a także sprawującego bezpośredni nadzór nad tym obszarem.

4. Jeżeli wojewoda nie wprowadził ochrony, o której mowa w ust. 1, obszar chronionego krajobrazu może być wyznaczony w drodze uchwały rady gminy, która określa jego nazwę, położenie, obszar, szczególne cele ochrony oraz, w razie potrzeby, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów i składników przyrody, zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 44, dostosowane do potrzeb ochrony i fizjografii danego obszaru chronionego krajobrazu, a także sprawującego bezpośredni nadzór nad tym obszarem.

Art. 44. Na obszarze chronionego krajobrazu zabrania się:

- 1) umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem polowań prowadzonych w ramach gospodarki łowieckiej oraz wykonywania czynności związanych z prowadzeniem gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, prowadzonej na zasadach zrównoważonego rozwoju;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- 3) wypalania roślinności i jej szczątków, jeżeli nie jest ono związane z gospodarką leśną i rolną, prowadzoną według zasad zrównoważonego rozwoju;
- 4) wydobywania skał, w tym torfu, skamieniałości, w tym kości, minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka rybacka;
- 7) likwidowania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania nowych obiektów w pasie szerokości 100 m od brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych;
- 9) lokalizowania nowych obiektów w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych morza lub jezior.

Art. 45. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, w tym gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, jak też zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Art. 46. 1. W stosunku do rodzimych, dziko występujących roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową zabrania się:

- 1) umyślnego zrywania, niszczenia i uszkodzania;
- 2) umyślnego niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ich ostojach i w pobliżu ich stanowisk;
- 4) pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania, przetwarzania, całych roślin oraz grzybów albo ich części;
- 5) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, darowizny;
- 6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa żywych, martwych, przetworzonych, spreparowanych w całości albo części oraz produktów pochodnych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem gospodarki człowieka na zasadach zrównoważonego rozwoju, w szczególności: rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli nie jest możliwe przestrzeganie zakazów, o których mowa w ust. 1, ze względu na wymogi technologiczne lub wymogi ochrony roślin uprawnych;
- 2) zbioru grzybów w celach konsumpcyjnych gatunków objętych ochroną częściową oraz ich przewożenia przez granicę państwa;
- 3) usuwania roślin oraz grzybów niszczących materiały lub budynki;
- 4) pozyskiwania roślin oraz grzybów lub ich części spośród gatunków objętych ochroną częściową określonych w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 i 3, przez zainteresowane podmioty, które uzyskały zgodę wojewody na ich pozyskanie;
- 5) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa, żywych, martwych, przetworzonych, spreparowanych w całości albo ich części i produktów pochodnych roślin oraz grzybów, o których mowa w pkt 4.

3. Wydając zgodę, o której mowa w ust. 2 pkt 4, wojewoda określa miejsce, termin, wielkość i sposób pozyskania roślin lub grzybów, albo ich określonych części.

Art. 47. 1. W stosunku do rodzimych, dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, zabrania się:

- 1) umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania tych zwierząt żywych, martwych, lub ich części;
- 2) umyślnego niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 3) umyślnego niszczenia ich gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tarlisk, zimowisk i innych schronień;
- 4) umyślnego niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych;
- 5) wybierania, posiadania i przetrzymywania ich jaj oraz wydmuszek;
- 6) preparowania martwych zwierząt lub ich części, w tym znalezionych, bez zezwolenia wojewody;
- 7) przetrzymywania spreparowanych zwierząt lub ich części, bez zezwolenia wojewody;
- 8) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wwożenia i wywożenia poza granicę państwa żywych, martwych, spreparowanych w całości albo ich części oraz produktów pochodnych;
- 9) umyślnego płoszenia i niepokojenia, bez zezwolenia wojewody;
- 10) fotografowania, filmowania i obserwacji, mogących powodować ich zaniepokojenie, bez zezwolenia wojewody lub ministra właściwego do spraw środowiska, jeżeli zezwolenie obejmuje obszar wykraczający poza granice jednego województwa lub wynika z

działań podejmowanych przez ministra właściwego do spraw środowiska na obszarze dwóch lub większej liczby województw, w tym wynikających z realizacji krajowej strategii ochrony różnorodności biologicznej, krajowych programów ochrony poszczególnych gatunków albo realizacji konwencji i umów międzynarodowych;

11) przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, w tym także urodzonych i hodowanych w niewoli, na stanowiska naturalne.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

1) usuwania w okresie od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;

2) usuwania od dnia 1 września do końca lutego gniazd ptasich z budynków, obiektów inżynieryjnych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;

3) chwytania na terenach zabudowanych, przez uprawnione podmioty, zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;

4) chwytania zwierząt rannych i osłabionych, w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczenia do ośrodka rehabilitacji oraz przetrzymywania w tych ośrodkach do czasu, gdy odzyskają zdolność samodzielnego życia i mogą zostać wypuszczone na wolność;

5) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem gospodarki człowieka na zasadach zrównoważonego rozwoju, w szczególności: rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli nie jest możliwe przestrzeganie zakazów, o których mowa w ust. 1, ze względu na wymogi technologiczne oraz ochronę roślin uprawnych;

6) pozyskiwania dla celów gospodarczych zwierząt gatunków objętych ochroną częściową określonych w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 2, ich części i produktów pochodnych, przez zainteresowane podmioty, które uzyskały zgodę wojewody na to pozyskanie;

7) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa żywych, martwych, spreparowanych w całości albo ich części i produktów pochodnych zwierząt, o których mowa w pkt 6.

8) zbywania, nabywania, darowizny lub przemieszczania na terenie kraju zwierząt gatunków chronionych urodzonych w niewoli, posiadających dokumenty hodowlane potwierdzone przez powiatowego lekarza weterynarii oraz zarejestrowanych zgodnie z art. 55 ust. 1, przy czym czynności te dotyczą wyłącznie instytucji lub osób posiadających ważne zezwolenie organów ochrony przyrody na przetrzymywanie gatunków chronionych;

9) chwytania ptaków celem ich obrączkowania przez osoby posiadające ważne zezwolenie organów ochrony przyrody.

3. Wydając zgodę, o której mowa w ust. 2 pkt 6, wojewoda określa miejsce, termin, sposób i wielkość pozyskania, a w razie potrzeby także cechy pozyskiwanych osobników.

4. Minister właściwy do spraw środowiska może określić w drodze zarządzenia;

1) warunki i tryb wydawania zezwolenia na obrączkowanie ptaków;

2) wzór wniosku o wydanie zezwolenia oraz spis dokumentów, które należy dołączyć do wniosku;

3) wzory zezwoleń;

4) tryb postępowania z wydanymi zezwoleniami.

5. Minister, wydając zarządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą ochrony ptaków przed niekontrolowanym i niewłaściwym obrączkowaniem.

Art. 48. 1. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, wyda rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej, w których określi:

1) listę gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą lub częściową, w tym gatunków, które mogą być pozyskiwane dla celów gospodarczych i

gatunków, dla których wojewoda ustala granice stref ochronnych ich ostoi lub stanowisk, zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 46 ust. 1 i odstępstwa od zakazów wybrane spośród wymienionych w art. 46 ust. 2, a także ogólne zasady ochrony gatunków wpisanych na listę, w tym wielkość stref ochronnych;

2) listę gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą lub częściową, w tym gatunków, które mogą być pozyskiwane dla celów gospodarczych i gatunków, dla których wojewoda ustala granice stref ochrony ich ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania oraz terminy ochrony okresowej, zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 47 ust. 1 i odstępstwa od zakazów wybrane spośród wymienionych w art. 47 ust. 2, a także ogólne zasady ochrony gatunków wpisanych na listę, w tym wielkość stref ochronnych;

3) listę gatunków grzybów dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą lub częściową, w tym gatunków, które mogą być pozyskiwane dla celów gospodarczych oraz gatunków, dla których wojewoda ustala granice stref ochronnych ich ostoi lub stanowisk, zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 46 ust. 1, a także ogólne zasady ochrony gatunków wpisanych na listę, w tym wielkość stref ochronnych.

2. Minister, wydając rozporządzenia, o których mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą ochrony roślin, zwierząt i grzybów gatunków rzadko występujących, zagrożonych wyginięciem lub podatnych na zmiany środowiska przyrodniczego, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk, w tym miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt, oraz realizacji zobowiązań międzynarodowych.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może, w drodze decyzji, wyjątkowo zezwolić na zbiór roślin i grzybów chronionych, chwytanie i odławianie zwierząt chronionych oraz na inne czynności podlegające ograniczeniu lub zakazom, ustanowione w stosunku do gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

4. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 3, może być wydane, na uzasadniony wniosek zainteresowanej strony, ze względu na: potrzeby nauki i edukacji, ochrony innych dziko występujących gatunków, zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt gospodarczych, nadmierne szkody w gospodarce człowieka, bezpieczeństwo publiczne lub na inne zagrożenia dla człowieka.

5. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia oraz ministrem właściwym do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, zasady pozyskiwania ze stanu dzikiego dla celów gospodarczych chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów lub ich części.

6. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 5, będzie się kierował potrzebą zabezpieczenia przed nadmiernym pozyskiwaniem ze stanu dzikiego dla celów gospodarczych roślin, zwierząt lub grzybów, gatunków objętych ochroną częściową.

Art. 49. 1. Organy ochrony przyrody podejmują działania w celu ratowania gatunków roślin, zwierząt oraz grzybów zagrożonych wyginięciem.

2. Jeżeli stwierdzone lub przewidywane zmiany w środowisku zagrażają roślinom, zwierzętom lub grzybom gatunków chronionych, wojewoda jest obowiązany, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej komisji ochrony przyrody, podjąć odpowiednie działania w celu zapewnienia trwałego zachowania danego gatunku, jego siedliska i ostoi, bądź zapobieżenia szkodom lub ich ograniczenia.

3. Wojewoda ustala i likwiduje, w drodze decyzji, granice:

1) stref ochrony ostoi i stanowisk roślin oraz grzybów gatunków chronionych wymienionych

- w rozporządzeniach, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 i 3;
- 2) stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych wymienionych w rozporządzeniu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 2.
4. Granice stref, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2, oznacza się tablicami z napisem, odpowiednio: „ostoja roślin chronionych”, „ostoja grzybów chronionych” lub „ostoja zwierząt chronionych” i informacją „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.
5. Wojewoda prowadzi rejestr stref, o których mowa w ust. 3.
6. Wojewoda, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić na terenie województwa, na czas określony, ochronę gatunków roślin, zwierząt lub grzybów nie objętych ochroną, o której mowa w art. 48 ust. 1, a także właściwe dla nich zakazy wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 46 ust. 1 oraz art. 47 ust. 1, a także odstępstwa od zakazów wybrane spośród wymienionych w art. 46 ust. 2 oraz art. 47 ust. 2.
7. W stosunku do ostoi roślin, zwierząt i grzybów gatunków chronionych, dla których wojewoda ustala strefę ochronną, zabrania się:
- 1) przebywania ludzi, bez zgody wojewody, z wyjątkiem osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochronną;
  - 2) wycinania drzew lub krzewów, jeśli nie wynika ono z potrzeb ochrony poszczególnych gatunków lub niezbędnych działań wynikających z ochrony drzewostanów;
  - 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli nie wynika ono z potrzeb ochrony poszczególnych gatunków;
  - 4) wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji,
  - 5) prowadzenia innych działań mających niekorzystny wpływ na poszczególne gatunki.

- Art. 50.** 1. Przewożenie przez granicę państwa roślin, zwierząt i grzybów należących do określonych gatunków, podlegające ograniczeniom na podstawie umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, a także ich rozpoznawalnych części i produktów pochodnych, wymaga uzyskania zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska.
2. Wymóg uzyskania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy tranzytu, o ile przepisy umów międzynarodowych nie stanowią inaczej.
3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, jest wydawane po spełnieniu warunków wynikających z postanowień umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, oraz odrębnych przepisów.
4. Minister właściwy do spraw środowiska odmawia wydania zezwolenia pomimo spełnienia warunków, o których mowa w ust. 3, w przypadku, gdy:
- 1) importer, eksporter lub reeksporter, wskazany we wniosku o wydanie zezwolenia, został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za naruszenie postanowień umów międzynarodowych, o których mowa w ust. 1, przepisów o ochronie przyrody lub o ochronie zwierząt - w okresie przed upływem trzech lat od dnia uprawomocnienia się wyroku;
  - 2) wydanie zezwolenia, na warunkach wskazanych we wniosku o jego wydanie, naruszałoby inne przepisy krajowe albo przepisy drugiego państwa uczestniczącego w obrocie;
  - 3) właściwy organ ustanowiony na mocy postanowień umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, wprowadził czasowe ograniczenia międzynarodowego obrotu określonymi roślinami lub zwierzętami, ich rozpoznawalnymi częściami lub produktami pochodnymi - w okresie obowiązywania tych ograniczeń;
  - 4) we wniosku o wydanie zezwolenia podano informacje niezgodne ze stanem faktycznym.
5. Minister właściwy do spraw środowiska cofa wydane zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, jeżeli:
- 1) po wydaniu zezwolenia zostaną ujawnione okoliczności, o których mowa w ust. 4, uzasadniające odmowę wydania zezwolenia;

- 2) właściwy organ ustanowiony na mocy postanowień umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, złożył uzasadniony wniosek o cofnięcie zezwolenia;
- 3) organ kontrolujący złożył wniosek o cofnięcie zezwolenia, które zostało użyte niezgodnie z warunkami w nim zawartymi.

6. Zezwolenie zawiera warunki określające jego ważność.

7. Na szkolenia dotyczące przestrzegania przepisów o których mowa w ust. 1 i 2 wymagane jest uzyskanie zgody ministra właściwego do spraw środowiska, w której określa się zakres szkolenia, kwalifikacje wykładowców oraz sposób jego przeprowadzenia.

Art. 51. Zezwolenie, o którym mowa w art. 50 ust. 1, uważa się za zezwolenie wydane na podstawie art. 48 ust. 3.

Art. 52. 1. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) listę gatunków roślin, zwierząt i grzybów, o których mowa w art. 50 ust. 1, podlegające ochronie w świetle umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną;
- 2) warunki i tryb wydawania zezwolenia, o którym mowa w art. 50 ust. 1;
- 3) wzór wniosku o wydanie zezwolenia oraz spis dokumentów, które należy dołączyć do wniosku;
- 4) wzory zezwoleń;
- 5) tryb postępowania z wydanymi zezwoleniami.

2. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą przeciwdziałania nielegalnemu przewożeniu przez granicę roślin, zwierząt i grzybów, ich części oraz produktów pochodnych, zgodnie z wymogami określonymi w umowach międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną.

Art. 53. 1. Minister właściwy do spraw środowiska prowadzi rejestr instytucji uprawnionych do przewożenia w celach naukowych przez granicę państwa bez zezwolenia, o którym mowa w art. 50 ust. 1, okazów zielnikowych, okazów muzealnych zakonserwowanych, zasuszonych lub zamrożonych, żywych roślin, zwierząt i grzybów oraz ich materiału rozmnożeniowego, w celu nieodpłatnej wymiany, pożyczek lub darowizny.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki, jakie muszą spełniać instytucje naukowe ubiegające się o wpis do rejestru, o którym mowa w ust. 1;
- 2) sposób identyfikacji kodowej zarejestrowanych instytucji naukowych;
- 3) wzór etykiety oraz sposób postępowania z etykietą przewożonych okazów.

3. Kontrola warunków, o których mowa w ust. 2 pkt 1, dokonuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce usytuowania instytucji naukowej.

4. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą udostępniania instytucjom naukowym materiałów do badań z zakresu statutowych zadań jednostki naukowej.

Art. 54. 1. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, listę państw oraz listę występujących w nich gatunków roślin, zwierząt i grzybów w stanie dzikim lub uprawianych albo hodowanych, których sprowadzanie na obszar Rzeczpospolitej Polskiej jest zabronione.

2. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą ochrony dziko występujących populacji tych gatunków, wysoką śmiertelnością zwierząt podczas ich przewożenia oraz zagrożeniem dla rodzimych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów w przypadku ich uwolnienia do wolnej przyrody.

- Art. 55.** 1. Przechowywanie roślin, zwierząt oraz grzybów, o których mowa w art. 50 ust. 1, a także ich uprawa lub hodowla, z wyjątkiem prowadzonej w ogrodach botanicznych i zoologicznych posiadających licencje wydane przez ministra właściwego do spraw środowiska, oraz hodowla zwierząt, o których mowa w art. 47 ust. 2 pkt 8, wymaga zgłoszenia do rejestru.
2. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, prowadzi starosta właściwy ze względu na miejsce przechowywania roślin, zwierząt i grzybów oraz prowadzenia uprawy i hodowli.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:
- 1) liczbę porządkową;
  - 2) datę dokonania wpisu lub wykreślenia z niego;
  - 3) imię, nazwisko i adres właściciela lub przechowującego;
  - 4) adres miejsca przechowywania, prowadzenia uprawy lub hodowli;
  - 5) wielkość powierzchni zajętych pod uprawę lub liczbę zwierząt, roślin oraz grzybów;
  - 6) nazwę gatunku w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
  - 7) datę, miejsce urodzenia lub wyklucia zwierzęcia albo datę rozmnożenia rośliny lub grzyba;
  - 8) datę wejścia w posiadanie rośliny, zwierzęcia lub grzyba oraz źródło ich pochodzenia;
  - 9) płeć zwierzęcia, jeżeli jest możliwa do ustalenia;
  - 10) opis trwałego oznakowania, jeżeli istnieje;
  - 11) cel posiadania lub przechowywania;
  - 12) numer i datę wydania zezwolenia na wwóz do kraju lub zezwolenia na pozyskanie albo dokumentu stwierdzającego legalność jego pochodzenia;
  - 13) numer i datę dokumentu wydanego przez urzędowego lekarza weterynarii, potwierdzającego urodzenie zwierzęcia w hodowli.
4. Obowiązek rejestrowania lub wykreślenia z rejestru powstaje z chwilą wejścia w posiadanie lub wyzbycia się rośliny, zwierzęcia lub grzyba, wwozu do kraju lub wywozu za granicę, a także powstania zmiany w danych rejestrowych, przy czym wniosek o dokonanie stosownego wpisu lub skreślenia z rejestru powinien być złożony właściwemu staroście w terminie 14 dni, licząc od dnia powstania obowiązku.
5. Za dokonanie wpisu oraz wydanie wypisu z rejestru pobierana jest opłata skarbową.
6. Minister właściwy do spraw środowiska może, w drodze rozporządzenia, określić listę gatunków zwierząt objętych ochroną, podlegających obowiązkowi oznakowania osobników trzymanych w hodowli, sposoby ich znakowania, listę ich rozpoznawalnych części i opakowań zawierających otrzymane z nich produkty pochodne, a także kwalifikacje osób uprawnionych do ich znakowania.
7. Koszty związane ze znakowaniem, o którym mowa w art. 54 ust. 5, pokrywa właściciel zwierzęcia, jego rozpoznawalnych części oraz opakowań zawierających otrzymane z niego produkty pochodne.
8. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 6, będzie się kierował potrzebą przeciwdziałania nielegalnemu obrotowi chronionych roślin i zwierząt, ich rozpoznawalnych części i produktów pochodnych.

Art. 56. 1. Rośliny, zwierzęta i grzyby gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie naturalnym, utrzymywane w ogrodach zoologicznych, botanicznych lub bankach genów podlegają ochronie *ex situ*.

2. Ochrona *ex situ* gatunków, o których mowa w ust. 1, powinna zmierzać do przywrócenia tych gatunków do środowiska naturalnego.

Art. 57. 1. Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród

innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

2. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, kryteria uznawania tworów przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody, w szczególności drzew i krzewów.

3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą sprecyzowania gatunków, wielkości, wieku, pokroju, wartości przyrodniczej i znaczenia historycznego drzew i krzewów typowanych na pomniki przyrody, a także znaczeniem naukowym, estetycznym i krajobrazowym tworów przyrody nieożywionej.

4. Na terenach niezabudowanych, jeśli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Art. 58. Stanowiskami dokumentacyjnymi przyrody nieożywionej są nie wyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do udostępnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie i schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych i nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Art. 59. 1. Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, w szczególności siedliska przyrodnicze oraz stanowiska i siedliska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca sezonowego przebywania lub rozrodu.

2. Użytki ekologiczne wykazuje się w ewidencji gruntów.

3. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje użytków ekologicznych, biorąc pod uwagę siedliska, ekosystemy, ostoje, stanowiska lub gatunki roślin, zwierząt i grzybów występujące na ich obszarze.

4. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, będzie się kierował potrzebą zachowania różnorodności biologicznej na obszarach użytkowanych gospodarczo, na których występują niewielkie powierzchnie przyrodniczo cennych ekosystemów, nie nadające się do gospodarczego wykorzystania i zagrożone są likwidacją, a także potrzebą ochrony siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk i stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Art. 60. Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego, wyjątkowo cenne ze względu na wartości estetyczne.

Art. 61. 1. Uznanie za pomnik przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny lub zespół przyrodniczo-krajobrazowy następuje w drodze rozporządzenia wojewody, albo uchwały rady gminy, jeżeli wojewoda nie wprowadził żadnej z tych form ochrony.

2. Rozporządzenie wojewody lub uchwała rady gminy, o których mowa w ust. 1, określa nazwę danego obiektu, jego położenie, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony, właściwe dla tego obiektu lub jego części zakazy, wybrane spośród grup zakazów wymienionych w art. 62 ust. 1, a także sprawującego bezpośredni nadzór nad tym obiektem chronionym.

3. Zdjęcie ochrony, o której mowa w ust. 1, dokonuje organ, który ustanowił daną formę ochrony przyrody.

Art. 62. 1. W stosunku do form ochrony przyrody, o których mowa w art. 57-60, zabrania się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
  - 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym;
  - 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
  - 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości;
  - 5) zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego;
  - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody, zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka rybacka;
  - 7) likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
  - 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia gruntów rolnych;
  - 9) lokalizacji budownictwa lotniskowego oraz wznoszenie budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu;
  - 10) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
  - 11) pozyskiwania skał, w tym torfu, skamieniałości, w tym kopalnych kości, minerałów i bursztynu;
  - 12) zalesiania terenów otwartych i zaorywania terenów dotąd nie uprawianych;
  - 13) czynności mogących powodować śmierć lub niepokój zwierząt oraz niszczenia nor i legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych dla ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi zwierząt chronionych;
  - 14) zbioru, niszczenia i uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych dla ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
  - 15) umieszczania tablic reklamowych.
2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą wykonywania:
- 1) prac wynikających z potrzeb ochrony przyrody, za zezwoleniem organu, który ustanowił daną formę ochrony przyrody;
  - 2) inwestycji dla celów publicznych, za zezwoleniem organu, który ustanowił daną formę ochrony przyrody.
3. Gospodarkę rolną, leśną i rybacką na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego prowadzi się w sposób zapewniający zachowanie celów ochrony.

Rozdział 4 Wykonywanie ochrony przyrody

Art. 63. 1. Wojewoda może zawierać z właścicielami obszarów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2-7, umowy dotyczące dostosowania użytkowania tych obszarów do wymogów ochrony przyrody.

2. W przypadku dostosowania użytkowania obszarów, o których mowa w ust. 1, do wymogów ochrony przyrody, wojewoda wypłaca rekompensatę w wysokości utraconych dochodów w produkcji rolniczej, wyliczoną każdorazowo przez ośrodki doradztwa rolniczego.

Art. 64. 1. Poddanie pod ochronę obszarów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-3, wyznaczenie otulin oraz ustalenia ochronne zasad zagospodarowania tych obszarów następuje stosownie do krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz wynikającego z niej programu działań.

2. Krajową strategię ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej, wraz z programem działań, sporządza minister właściwy do spraw środowiska, a zatwierdza, w drodze uchwały, Rada Ministrów.

3. Właściwi ministrowie sporządzają i wdrażają zasady ochrony różnorodności biologicznej w zakresie określonym strategią, o której mowa w ust. 1, oraz wynikającym z tej strategii programem działań w stosunku do działów gospodarki będących w zakresie działania tych ministrów.

Art. 65. 1. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:

1) rodzaje siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów gatunków, które wymagają ochrony na obszarze całego kraju lub w poszczególnych województwach;

2) zasady wyboru reprezentatywnej liczby lub powierzchni rodzajów siedlisk, o których mowa w pkt 1.

2. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą ochrony siedlisk zagrożonych degradacją lub zanikiem, zachowania różnorodności biologicznej kraju oraz realizacji zobowiązań międzynarodowych.

Art. 66. Reprezentatywną liczbę lub powierzchnię siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów, o których mowa w art. 65 ust. 1, poddaje się pod ochronę poprzez objęcie ich odpowiednimi formami ochrony przyrody, spośród wymienionych w art. 17 ust. 1 pkt 1, 2, 4 oraz 7 b-d.

Art. 67. 1. Wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu wymaga uzgodnienia z właściwym wojewodą.

2. Wojewoda wyraża zgodę, o której mowa w ust. 1, jeżeli:

1) inwestycja nie wpłynie niekorzystnie na realizację celu ochrony danego obszaru;

2) inwestycja nie naruszy spójności krajowego systemu obszarów chronionych.

3. Jeżeli inwestycja, o której mowa w ust. 2, wpłynie niekorzystnie na cel ochrony danego obszaru lub naruszy spójność krajowego systemu obszarów chronionych, ale jednocześnie nie ma rozwiązań alternatywnych, wojewoda wydaje zgodę, o której mowa w ust. 1, pod warunkiem przeprowadzenia działań kompensujących utratę wartości przyrodniczych danego obszaru.

4. Jeżeli decyzja, o której mowa w ust. 1, dotyczy celu publicznego związanego z ochroną życia lub zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwem publicznym lub ochroną przyrody - nie ma zastosowania warunek zawarty w ust. 2 pkt 2.

Art. 68. Zezwolenie, o którym mowa w art. 46 ust. 2 pkt 4, w art. 47 ust. 1 pkt 6-7 i 9-10 oraz w ust. 2 pkt 6 i 8 wydaje na czas określony wojewoda właściwy ze względu na wykonywanie czynności w nich wymienionych na wniosek zainteresowanego podmiotu, w drodze decyzji.

Art. 69. Wojewoda może w drodze rozporządzenia wprowadzić na okres 6 miesięcy ograniczenia i zakazy, o których mowa w art. 37 ust. 1, art. 41 ust. 1, art. 44 i 62 ust. 1, albo nakazać wykonanie określonych prac lub urządzeń w stosunku do obiektu lub obszaru o stwierdzonych wartościach przyrodniczych lub krajobrazowych, przewidzianego do objęcia ochroną, którym zagraża zmiana lub zniszczenie.

Art. 70. 1. Minister właściwy do spraw środowiska prowadzi centralny rejestr form ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-5 i 7.

2. Organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody wymienioną w art. 17 ust. 1 pkt 2, 3, 5 i 7, przesyła w terminie jednego miesiąca od dnia jej utworzenia lub ustanowienia do organu prowadzącego rejestr, o którym mowa w ust. 1, akt ustanawiający lub tworzący daną formę ochrony przyrody oraz dane, o których mowa w ust. 5 pkt 4-6.

3. Wojewoda, który ustanowił plan ochrony dla określonej formy ochrony przyrody przesyła, w terminie jednego miesiąca, do organu prowadzącego rejestr, akt ustanawiający plan ochrony.
4. Organ, który wydał akt prawny zmieniający akt, o którym mowa w ust. 2, przesyła akt zmieniający w terminie jednego miesiąca do organu prowadzącego rejestr.
5. Rejestry, dla poszczególnych form ochrony przyrody, o których mowa w ust. 1-2, powinny zawierać:
  - 1) liczbę porządkową;
  - 2) datę objęcia danego obszaru lub obiektu jedną z form ochrony przyrody;
  - 3) nazwę, jeżeli istnieje i formę ochrony przyrody, rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody oraz rodzaj użytku ekologicznego;
  - 4) położenie geograficzne i administracyjne chronionego obszaru lub obiektu (obręb ewidencyjny, gmina, powiat, województwo);
  - 5) powierzchnię, jeżeli można ją określić, z wyszczególnieniem formy własności i rodzajów gruntów;
  - 6) opis obszaru lub obiektu poddanego pod ochronę;
  - 7) miejsce i datę ogłoszenia aktu o uznaniu lub utworzeniu szczególnej formy ochrony przyrody;
  - 8) informację, czy dany obszar lub obiekt albo ich część podlega ochronie w świetle międzynarodowego prawa ochrony przyrody;
6. Wyszczególnienie form własności i rodzaju gruntów nie jest wymagane w odniesieniu do parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Art. 71. 1. Wojewoda prowadzi dokumentację stanu przyrody, w szczególności cennych ze względów naukowych lub rzadkość występowania tworów przyrody, obszarów przyrodniczych i innych składników przyrody.

2. Wojewoda prowadzi rejestr rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Art. 72. 1. Na obrzeżach obszarów oraz w pobliżu chronionych obiektów i tworów przyrody należy umieszczać tablice obwieszające o ograniczeniach i zakazach, wprowadzonych w myśl przepisów rozdziału 3.

2. Minister właściwy do spraw środowiska, określi, w drodze rozporządzenia, wzory tablic obwieszających o ograniczeniach i zakazach.

3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą ujednolicenia tablic na terenie kraju, określając ich kształt i rozmiary, materiał, z jakiego zostaną wykonane, tło tablic, wielkość i kolor liter, a także miejsca umieszczania tablic.

4. W przypadku przebiegu trasy komunikacyjnej przez park narodowy, zasady ruchu na jego obszarze oraz wyznaczenie miejsc parkingowych wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego.

Rozdział 5 Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody

Art. 73. 1. Gospodarka zasobami dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz zasobami genetycznymi roślin, zwierząt i grzybów użytkowymi przez człowieka powinna zapewniać ich trwałość, optymalną liczebność i ochronę różnorodności genetycznej.

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, następuje w szczególności przez:

- 1) ochronę, utrzymanie i racjonalne zagospodarowanie naturalnych ekosystemów, przede wszystkim lasów, torfowisk, bagien, muraw, solnisk, klifów nadmorskich i wydm, brzegów wód, dolin rzecznych, źródeł i źródlisk oraz naturalnych siedlisk i ostoi roślin, zwierząt lub grzybów;
  - 2) stworzenie warunków do rozmnażania i rozprzestrzeniania ginących gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ochronę i odtwarzanie siedlisk i ostoi zagrożonych gatunków oraz ochronę tras migracyjnych zwierząt.
3. Na gruntach użytkowanych gospodarczo w parkach narodowych lub rezerwatach przyrody stosuje się ochronę krajobrazową.

Art. 74. 1. Regulacja rzek oraz budowa wałów przeciwpowodziowych, a także melioracje terenu, odwodnienia budowlane i inne prace ziemne zmieniające stosunki wodne - na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, walorach krajobrazowych i siedliskowych, terenach masowych lęgów ptaków, ostoi i stanowisk gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb lub innych organizmów wodnych, wymaga decyzji wojewody, ustalającej warunki prowadzenia tych prac.

2. Wydanie decyzji, o której mowa w ust. 1, następuje przed uzyskaniem pozwolenia budowlanego.

3. Wojewoda, wydając decyzję, o której mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą zachowania szczególnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych na obszarze województwa oraz ochrony ostoi i masowych lęgów ptaków, ostoi i stanowisk roślin, zwierząt i grzybów gatunków chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb lub innych organizmów wodnych.

Art. 75. 1. Zabrania się wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów, a także ich form rozwojowych, gatunków obcego pochodzenia.

2. Zabrania się sprowadzania do kraju roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcego pochodzenia, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym.

3. Odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1 i 2, wymagają zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska, wydanego w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, w drodze decyzji.

4. Zakazy, o których mowa w ust. 1 i 2, nie mają zastosowania w odniesieniu do roślin przy urządzaniu i utrzymywaniu terenów zieleni.

5. Zakaz przemieszczania, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w odniesieniu do roślin na obszarze gospodarki leśnej i rolnej, prowadzonych według zasad zrównoważonego rozwoju.

Art. 76. 1. Gospodarka zasobami przyrody nieożywionej powinna być prowadzona w sposób zapewniający ochronę innych zasobów, oszczędne użytkowanie przestrzeni oraz zachowanie szczególnie cennych tworów przyrody nieożywionej, jak profile geologiczne i glebowe, jaskinie, turnie, skałki, głązy narzutowe, naturalne zbiorniki i cieki wodne, źródła i wodospady, glebowe powierzchnie wzorcowe.

2. Zabrania się wywozu za granicę bez zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska meteorytów i skamieniałości zwierząt kregowych.

Art. 77. 1. Starosta, wykonując zadanie z zakresu administracji rządowej, sprawuje kontrolę nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów i składników przyrody przez jednostki organizacyjne oraz osoby prawne i fizyczne, a

także nad wykonywaniem ochrony przyrody w zakresie określonym przez wojewodę w stosunku do form ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust.1 pkt. 2-5 i 7.

2. Staroście, wykonującemu zadania, o których mowa w ust. 1, przysługuje prawo wstępu na nieruchomości, przeprowadzania badań i obserwacji, żądania wyjaśnień i przeglądania dokumentacji.

3. Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują wojewodzie w zakresie wykonywania zadań dotyczących ochrony przyrody.

Art. 78. 1. Zabrania się przeznaczania terenu, na którym znajduje się starodrzew, na realizację celów wymagających jego usunięcia.

2. Teren, na którym znajduje się starodrzew w mieście i wsi o zwartej zabudowie uznaje się, w trybie określonym w art. 96 ust. 3, jako teren zieleni, a na obszarze niezabudowanym – jako zadrzewienie.

3. Zmiana przeznaczenia terenu, na którym znajduje się starodrzew, może być dokonana jedynie w drodze uchwały rady gminy, po uzyskaniu zgody starosty wykonującego zadania z zakresu administracji rządowej.

4. Przepis ust. 1-3 nie stosuje się do lasów i gruntów leśnych.

Art. 79. Zabrania się wypalania roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, rowach, pasach przydrożnych, szlakach kolejowych lub w strefie oczeretów i trzcin.

Art. 80. Rośliny, grzyby lub zwierzęta, a także ich siedliska, nie objęte formami ochrony, o których mowa w art. 17 ust. 1, mogą być niszczone lub zabijane jedynie w związku z realizacją zadań uzasadnionych potrzebami ochrony przyrody, badań naukowych, edukacji, gospodarki zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz działań związanych z prowadzeniem akcji ratowniczej, bezpieczeństwem publicznym, bezpieczeństwem sanitarnym i weterynaryjnym, ochroną zdrowia i życia człowieka, a także zapobieganiem lub likwidacją skutków klęski żywiołowej.

Rozdział 6

Ogrody botaniczne, zoologiczne oraz ośrodki rehabilitacji zwierząt

Art. 81. 1. Ogrody botaniczne, zoologiczne oraz tereny przewidziane w planie zagospodarowania przestrzennego na rozbudowę istniejących lub budowę nowych ogrodów, podlegają ochronie niezbędnej do zapewnienia ich prawidłowej działalności i rozwoju.

2. Ochrona, o której mowa w ust. 1, polega na zakazie:

- 1) wznoszenia na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych i urządzeń nie związanych z ich działalnością;
- 2) zmniejszenia obszaru ogrodu botanicznego lub zoologicznego na rzecz działalności nie związanej z ich rolą i przeznaczeniem;
- 3) zmiany na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego albo w ich otoczeniu stosunków wodnych, zwłaszcza obniżenia poziomu wód gruntowych;
- 4) zanieczyszczania na terenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego albo w ich otoczeniu powierzchni ziemi, wód i powietrza;
- 5) wznoszenia w sąsiedztwie ogrodu botanicznego lub zoologicznego obiektów budowlanych lub urządzeń przeznaczonych do prowadzenia działalności produkcyjnej lub usługowej, wpływających szkodliwie na warunki przyrodnicze niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ogrodów.

3. Zasady korzystania z ogrodów botanicznych i zoologicznych określają, w drodze regulaminu, ich zarządy.

Art. 82. 1. Organy gminy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w swojej działalności uwzględniają potrzeby funkcjonowania i rozwoju istniejących lub projektowanych ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz zapewniają ich ochronę.

2. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta przed wydaniem decyzji w sprawie ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dotyczącym inwestycji przewidzianej do realizacji w pobliżu ogrodu botanicznego lub zoologicznego, informuje o planowanym przedsięwzięciu zarząd ogrodu, który w terminie jednego miesiąca może zgłosić swoje zastrzeżenia i wnioski.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio przy rozpatrywaniu wniosku o wyrażenie zgody na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego, znajdującego się w pobliżu ogrodu botanicznego lub zoologicznego, jeżeli zmiana ta mogłaby mieć niekorzystny wpływ na funkcjonowanie ogrodu.

Art. 83. 1. Utworzenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego wymaga uzyskania zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się po zasięgnięciu opinii wojewody i marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce utworzenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego, a także opinii organizacji zrzeszającej przedstawicieli ogrodów botanicznych lub zoologicznych.

3. W zezwoleniu, o którym mowa w ust. 1, określa się zakres działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego oraz warunki prowadzenia tej działalności.

4. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się na czas nieokreślony, po sprawdzeniu przez wydającego zezwolenie lub na jego zlecenie, warunków do prowadzenia działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego, określonych ustawą oraz odrębnymi przepisami.

Art. 84. 1. Wniosek o wydanie zezwolenia na utworzenie ogrodu botanicznego lub zoologicznego powinien zawierać:

- 1) dowód potwierdzający prawo własności lub użytkowania gruntu wraz z wyrysem z mapy ewidencji gruntów, na których ma być utworzony ogród botaniczny lub zoologiczny;
- 2) wypis z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub informację na temat warunków zabudowy i zagospodarowania terenu projektowanej lokalizacji ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 3) wskazanie osoby zarządzającej ogrodem botanicznym lub zoologicznym, odpowiedzialnej za jego funkcjonowanie, zgodnie z wymogami zawartymi w ustawie i odrębnymi przepisami;
- 4) informacje o kwalifikacjach zawodowych osób zatrudnionych w ogrodzie botanicznym lub zoologicznym, niezbędnych do wykonywania zadań przypisanych tej placówce;
- 5) projekt zagospodarowania terenu ogrodu botanicznego lub zoologicznego;
- 6) informację o spełnianiu warunków w zakresie prowadzenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego, określonych ustawą i odrębnymi przepisami;
- 7) inne dokumenty określone odrębnymi przepisami, mającymi zastosowanie do warunków utworzenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego, w szczególności określone przez prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, prawo sanitarne;
- 8) informację na temat źródła finansowania działalności ogrodu botanicznego lub zoologicznego.

2. Zezwolenie, o którym mowa w art. 83 ust. 1, może być cofnięte w całości lub częściowo, lub może zostać zmienione jego postanowienie, w przypadku niespełnienia przez zarządzającego ogrodem warunków prowadzenia ogrodu botanicznego lub zoologicznego albo nieusunięcia w wyznaczonym terminie, nie przekraczającym dwóch lat, nieprawidłowości wykazanych w wyniku kontroli przeprowadzonych przez odpowiednie organy.

Art. 85. 1. Działalność ogrodu botanicznego, zoologicznego oraz ośrodka rehabilitacji zwierząt podlega kontroli przez:

- 1) organ wydający zezwolenie, o którym mowa w art. 83 ust. 1 i art. 94 ust. 1;
  - 2) właściwego terytorialnie starostę.
2. Kontroli, o której mowa w ust. 1 pkt 2, dokonuje starosta na wniosek organu wydającego zezwolenie, o którym mowa w art. 83 ust. 1 i art. 94 ust. 1, lub z własnej inicjatywy.
3. Kontroli, o której mowa w ust. 1, w zakresie objętym ich właściwością dokonują:
- 1) Inspekcja Weterynaryjna;
  - 2) Inspekcja Ochrony Roślin;
  - 3) Państwowa Inspekcja Sanitarna;
  - 4) Inspekcja Ochrony Środowiska;
  - 5) Państwowa Inspekcja Pracy.

Art. 86. 1. Ogród botaniczny lub zoologiczny, któremu zostało cofnięte zezwolenie, o którym mowa w art. 83 ust. 1, podlega likwidacji w całości lub części.

2. W przypadku likwidacji ogrodu zoologicznego, zarządzający tym ogrodem zobowiązany jest zapewnić przetrzymywanym tam zwierzętom warunki bytowania zgodne z ustawą i odrębnymi przepisami.

Art. 87. 1. Ogrody botaniczne i zoologiczne posiadające licencję wydaną przez ministra właściwego do spraw środowiska prowadzą rejestr roślin, zwierząt i grzybów, o których mowa w art. 46 ust. 1, 47 ust. 1 i art. 50 ust. 1, zawierający daty dokonania wpisów do tego rejestru i wykreślenia z niego oraz informacje, o których mowa w art. 55 ust. 3 pkt 5-13.

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki wymagane do uzyskania licencji, o której mowa w ust. 1.

3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą sprawowania nadzoru nad ochroną *ex situ* roślin, zwierząt i grzybów gatunków zagrożonych wyginięciem.

Art. 88. Do zadań ogrodów botanicznych i zoologicznych należy w szczególności:

- 1) podejmowanie badań naukowych oraz uczestnictwo w badaniach naukowych, które mają na celu ochronę gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie wolnym;
- 2) prowadzenie edukacji w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów, mając na uwadze ochronę różnorodności biologicznej;
- 3) prowadzenie upraw roślin i grzybów oraz hodowli zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem w celu ich ochrony *ex situ*, a następnie wprowadzenia do środowiska naturalnego w ramach programów czynnej ochrony tych gatunków;
- 4) tworzenie banku genów gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie dzikim.

Art. 89. 1. Chów i hodowla zwierząt w ogrodach zoologicznych prowadzone są przy zachowaniu warunków określonych odrębnymi przepisami, w tym w szczególności: ustawą z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 752 i z 2001 r. Nr 29, poz. 320) i ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 111, poz. 724, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 715, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i z 2001 r. Nr 3, poz. 21).

2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki dla chowu i hodowli poszczególnych grup gatunków zwierząt, biorąc pod uwagę ich wymagania, w tym w szczególności:

- 1) niezbędne wyposażenie w pomieszczenia i urządzenia techniczne miejsc przebywania przedstawicieli poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt;

- 2) minimalne warunki przestrzenne dla utrzymywania zwierząt poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt;
  - 3) warunki niezbędne do prowadzenia reprodukcji poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt;
  - 4) warunki, jakie muszą być spełnione dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i zwierząt.
3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą zapewnienia właściwych warunków zwierzętom przetrzymywanym w ogrodach zoologicznych, zgodnych z wymaganiami poszczególnych gatunków lub grup gatunków.

Art. 90. W ogrodach zoologicznych utrzymuje się głównie zwierzęta urodzone i wychowane w niewoli, a inne zwierzęta jedynie wtedy, gdy poza ogrodem nie mają szansy przeżycia, gdy wymaga tego ochrona populacji lub gatunku albo realizacja celów naukowych.

- Art. 91.** 1. Do ogrodów zoologicznych sprowadza się tylko te zwierzęta, którym ogród zoologiczny może zapewnić warunki egzystencji stosownie do potrzeb danego gatunku.
2. W ogrodach zoologicznych nie wolno doprowadzać do rozmnażania się zwierząt, których potomstwu nie zapewni się właściwej egzystencji.

- Art. 92.** 1. Zabrania się utrzymywania i hodowli, poza ogrodami zoologicznymi i właściwymi placówkami naukowymi oraz cyrkami, zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia człowieka, w tym drapieżnych i jadowitych.
2. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wykaz gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia człowieka, w tym drapieżnych i jadowitych, które mogą być przetrzymywane jedynie w ogrodach zoologicznych i placówkach naukowych oraz cyrkach.
3. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, będzie się kierował potrzebą zabezpieczenia ludzi przed sprowadzaniem, oferowaniem, nabywaniem i przetrzymywaniem przez osoby nieuprawnione, gatunków zwierząt niebezpiecznych dla życia i zdrowia człowieka.

Art. 93. Przeniesienie z ogrodu botanicznego, zoologicznego lub banku genów do stanu naturalnego roślin lub zwierząt gatunków zagrożonych wyginięciem następuje za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska, wydaną w drodze decyzji.

Art. 94. 1. Ośrodek rehabilitacji zwierząt, zwany dalej ośrodkiem, może być prowadzony za zgodą ministra właściwego do spraw środowiska, wydaną w drodze decyzji na wniosek zainteresowanej osoby prawnej lub fizycznej.

2. Wniosek o zgodę na prowadzenie ośrodka powinien zawierać:
- 1) opis pomieszczeń i warunków do przebywania zwierząt;
  - 2) wykaz gatunków lub grup gatunków zwierząt, które mogą być przetrzymywane w ośrodku, zawierający nazwę gatunków lub grup gatunków w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje;
  - 3) wskazanie osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ośrodka;
  - 4) informację o zapewnieniu ochrony weterynaryjnej;
  - 5) informację o kwalifikacjach zawodowych osób pracujących w ośrodku, niezbędnych do prowadzenia ośrodka;
  - 6) informację o źródłach finansowania ośrodka;
  - 7) inne dokumenty określone odrębnymi przepisami mającymi zastosowanie do warunków prowadzenia ośrodka, w szczególności określone przez przepisy sanitarne, budowlane i ochrony środowiska;
  - 8) opinia miejscowego samorządu gminnego.

3. Zgoda, o której mowa w ust. 1, może być cofnięta w przypadku niespełnienia przez zarządzającego warunków prowadzenia ośrodka rehabilitacji zwierząt albo nieusunięcia w wyznaczonym terminie nieprawidłowości wykazanych w wyniku kontroli przeprowadzonych przez odpowiednie organy.
4. Głównym celem ośrodka jest rehabilitacja chorych zwierząt w celu ich uwolnienia do środowiska po wyleczeniu.
5. Zwierzęta przetrzymywane w ośrodku nie mogą być sprzedawane.
6. Warunki przetrzymywania zwierząt w ośrodku muszą uwzględniać wymogi określone dla ogrodów zoologicznych w zakresie chowu i hodowli, odpowiednio dostosowane do celu prowadzenia ośrodka rehabilitacji zwierząt.
7. Ośrodek rehabilitacji zwierząt, któremu została cofnięta zgoda, o której mowa w ust. 1, podlega likwidacji.
8. W przypadku likwidacji ośrodka rehabilitacji zwierząt, zarządzający tym ośrodkiem zobowiązany jest zapewnić przetrzymywanym tam zwierzętom warunki bytowania zgodne z ustawą i odrębnymi przepisami.

Rozdział 7

Ochrona walorów krajobrazowych, terenów zieleni i zadrzewień

Art. 95. 1. Walory krajobrazowe podlegają ochronie na obszarze całego kraju.

2. Walory krajobrazowe uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3. Zabrania się wznoszenia w pobliżu morza, jezior i innych zbiorników wodnych, rzek i kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych naruszających te walory albo uniemożliwiających lub utrudniających ludziom i zwierzętom dziko żyjącym dostęp do wód.

Art. 96. Rada gminy jest obowiązana tworzyć i utrzymywać w należyтым stanie tereny zieleni i zadrzewienia, szczególnie w miastach oraz wsiach o zwartej zabudowie.

Art. 97. 1. Minister właściwy do spraw infrastruktury w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska i ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje i wskaźniki powierzchniowe terenów zieleni w miastach i wsiach o zwartej zabudowie oraz zasady ich projektowania.

2. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą zapewnienia przez gminę jej mieszkańcom właściwych warunków zdrowotnych, klimatycznych, wypoczynkowych i estetycznych poprzez uchwalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego odpowiednich proporcji powierzchni zabudowanych w stosunku do terenów zieleni oraz odpowiednie ich rozmieszczenie i powiązanie, w miarę możliwości, w system łączący się z lasami, innymi zadrzewieniami lub terenami rolnymi.

Art. 98. Zadrzewienia śródpolne tworzy się na terenach poza obszarami o zwartej zabudowie, w zależności od potrzeb wynikających z polityki rozwoju i restrukturyzacji obszarów wiejskich oraz krajowego programu zwiększania lesistości, przy uwzględnieniu Kodeksu dobrej praktyki rolniczej.

Art. 99. 1. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczno-przyrodnicze zakładania i utrzymywania zadrzewień śródpolnych, sposoby ich ochrony oraz dobór gatunków i

odmian drzew i krzewów dla poszczególnych siedlisk, a także określi wskaźniki powierzchniowe tych zadrzewień.

2. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, będzie się kierował potrzebą zapewnienia właściwych warunków ochrony krajobrazu, różnorodności biologicznej, tworzenia korytarzy ekologicznych, rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz opłacalności produkcji rolnej.

Art. 100. 1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta oraz jednostki administracyjne mają obowiązek prowadzenia ewidencji terenów zieleni będących w ich władaniu, a zarządzający terenem zieleni - prowadzenia inwentaryzacji elementów szaty roślinnej i urządzeń terenowych oraz budynków występujących na zarządzanym terenie, a także monitorowania zmian dotyczących tych elementów.

2. W ewidencji terenów zieleni należy uwzględnić w szczególności: lokalizację, wielkość powierzchni, rodzaj i opis terenu zieleni, w tym jego granice, a także władający terenem zieleni.

Art. 101. 1. Tereny zieleni nie mogą być wykorzystywane na inne potrzeby niż dla zapewnienia warunków, o których mowa w art. 97 ust. 2.

2. Tereny zieleni i zadrzewienia uwzględnia się w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy i w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

3. Zmiana przeznaczenia terenów zieleni i zadrzewień może nastąpić tylko w następstwie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiany, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 97 ust. 2.

4. Przepisy ust. 3 dotyczą także terenów jeszcze niezagospodarowanych lecz przeznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na tereny zieleni i zadrzewienia.

Art. 102. 1. Teren położony poza obrębem miast i wsi, o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem o charakterze parkowym i nie podlegający przepisom o ochronie dóbr kultury, rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi on własność jednostki samorządu terytorialnego.

2. Teren, o którym mowa w ust. 1, stanowiący własność innego podmiotu, może być uznany za park gminny za zgodą jego właściciela, a w przypadku terenu należącego do Skarbu Państwa za zgodą zarządcy.

3. Przepisów ust. 1-2 nie stosuje się do terenów zadrzewionych drzewami owocowymi, terenów służących celom kultu religijnego oraz cmentarzy.

Art. 103. 1. Prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych, prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew lub krzewów albo ich skupisk, mogą być wykonywane wyłącznie w sposób nie szkodzący drzewom lub krzewom.

2. Na drogach publicznych, w tym ulicach i placach, środki chemiczne mogą być stosowane tylko w sposób nie szkodzący terenom zieleni oraz zadrzewieniom.

3. Wojewoda określa, w drodze rozporządzenia, rodzaje środków, jakie mogą być używane w miejscach określonych w ust. 2, oraz warunki ich stosowania.

4. Minister właściwy do spraw infrastruktury w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, zasady tworzenia zadrzewień w pasach dróg publicznych, ich utrzymania oraz usuwania z nich drzew i krzewów.

5. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej oraz odpowiednich warunków utrzymania dróg i podróżowania.

- Art. 104.** 1. Władający nieruchomości obowiązani są do utrzymywania we właściwym stanie drzew oraz krzewów rosnących na terenie tej nieruchomości.
2. Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić za zezwoleniem wójta, burmistrza albo prezydenta miasta wydanym na wniosek władającego gruntem, z tym, że wydanie zezwolenia może być uzależnione od przeniesienia drzew lub krzewów albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie dwukrotnie większej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów gatunków tej samej grupy jednostkowych stawek opłat, w miejsce wskazane przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.
3. Wniosek o wydanie zezwolenia powinien zawierać dane dotyczące gatunku drzewa, obwodu jego pnia, mierzonego w sposób określony w art. 106 ust. 1 i 2, przeznaczenia terenu, na którym rośnie drzewo, przyczynę i termin zamierzonego usunięcia drzewa lub krzewu oraz wielkość powierzchni, z której zostaną usunięte krzewy.
4. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w którym mogą być określone warunki, o których mowa w ust. 2, wydaje wojewoda.
5. Zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów w granicach parku narodowego z obszaru objętego ochroną krajobrazową uzgadnia się z dyrektorem parku narodowego.
6. Organ właściwy do wydawania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu dokonuje co 5 lat przeglądu stanu utrzymania terenów zieleni i zadrzewień oraz drzew i krzewów, we współpracy z zarządzającym nieruchomością.
7. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do:
- 1) drzew i krzewów w lasach i na gruntach leśnych;
  - 2) drzew i krzewów owocowych, z wyłączeniem rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków i na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1-2;
  - 3) drzew i krzewów sadzonych na plantacjach;
  - 4) drzew i krzewów, których wiek nie przekracza 5 lat;
  - 5) drzew i krzewów usuwanych w związku z realizacją głównych funkcji ogrodów botanicznych i zoologicznych.
  - 6) drzew i krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz z wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości co najmniej 3 m od stopy wału;
  - 7) drzew i krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji starosty;
  - 8) drzew i krzewów stanowiących przeszkody lotnicze.

- Art. 105.** 1. Władający nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzew lub krzewów.
- . Opłaty nalicza, pobiera i przekazuje na rachunek bankowy właściwej gminy organ właściwy do wydawania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów.
3. Opłaty za usunięcie drzew ustala się przy wydawaniu zezwolenia w zależności od obwodu pnia, rodzaju lub gatunku (odmiany) drzewa, a za usunięcie krzewów - w zależności od powierzchni pokrytej krzewami.
4. Organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzewa lub krzewu odracza na okres 3. lat termin uiszczenia opłaty za ich usunięcie, jeżeli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce lub zastąpienie nowymi drzewami i krzewami.
5. Jeżeli przesadzone albo posadzone w zamian drzewa lub krzewy zachowały żywotność po upływie 3. lat od dnia ich przesadzenia lub nie zachowały żywotności na skutek siły wyższej, w tym kłęski suszy, należność z tytułu ustalonej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów podlega umorzeniu przez organ właściwy do naliczania i pobierania opłat.

Art. 106. 1. Jednostkowe stawki opłat za usuwanie drzew zależą od obwodu pnia, rodzaju i gatunku (odmiany) drzewa i nie mogą przekroczyć za jeden centymetr obwodu pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm:

- 1) 456 zł - przy obwodzie do 25 cm;
- 2) 685 zł - przy obwodzie od 25 do 50 cm;
- 3) 133 zł - przy obwodzie od 51 do 100 cm;
- 4) 1776 zł - przy obwodzie od 101 do 200 cm;
- 5) 1923 zł - przy obwodzie powyżej 200 cm.

2. W przypadku usuwania drzew mających więcej niż 1 pień, opłatę oblicza się za każdy pień oddzielnie, a w przypadku usuwania drzew o pniu niższym niż 130 cm, obwód należy mierzyć bezpośrednio pod koroną.

3. Stawkę opłat za usunięcie krzewów ustala się w wysokości nie wyższej niż 190 zł za 1 m² powierzchni pokrytej krzewami.

4. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, jednostkowe stawki opłat za usuwanie drzew i krzewów, uwzględniając:

- 1) rodzaje i gatunki (odmiany) drzew lub krzewów, za których usunięcie pobiera się opłaty, oraz jednostkowe stawki tych opłat;
- 2) współczynniki różnicujące wysokość opłat.

5. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą utrzymania drzew i krzewów w gminach we właściwych proporcjach ilościowych, gatunkowych i wiekowych oraz zapewnienia społecznie uzasadnionych cen jednostkowych za 1 cm obwodu pnia usuwanego drzewa lub 1 m kwadratowy powierzchni usuwanych krzewów.

6. Za usuwanie drzew lub krzewów z terenów ochrony uzdrowiskowej, terenów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków oraz terenów zieleni ustala się jednostkowe stawki opłat o 100% wyższe od stawek ustalonych na podstawie ust. 4.

7. Jednostkowe stawki opłat, o których mowa w ust. 4, podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku kalendarzowego podwyższeniu w stopniu odpowiadającym średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjętemu w ustawie budżetowej za rok poprzedni.

8. Minister właściwy do spraw środowiska, nie później niż w terminie do dnia 31 października każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski, wysokość stawek opłat na następny rok, uwzględniając dotychczasowe zmiany wysokości stawek oraz zasadę określoną w ust. 6.

Art. 107. 1. Nie pobiera się opłat za usunięcie drzew:

- 1) na których usunięcie nie jest wymagane zezwolenie;
- 2) na których usunięcie uzyskała zezwolenie osoba fizyczna na cele nie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- 3) jeżeli usunięcie, po uzgodnieniu ze starostą, było związane z wykonywaniem i utrzymaniem urządzeń wodnych służących kształtowaniu stosunków wodnych oraz ochronie przeciwpowodziowej w zakresie niezbędnym do wykonania i utrzymania tych urządzeń;
- 4) jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków;
- 5) które zagrażają bezpieczeństwu ludzi lub mienia w istniejących obiektach budowlanych;
- 6) które zagrażają bezpieczeństwu ruchu kolejowego, drogowego albo bezpieczeństwu żeglugi;
- 7) z obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości nie mniejszej niż 3 m od stopy wału oraz z koryt cieków - w związku z ochroną przeciwpowodziową oraz utrzymywaniem wód;

- 8) które posadzono lub wyrosły na nieruchomości po zakwalifikowaniu jej w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele budowlane;
  - 9) usuwanych z terenów zieleni, z parków ustanowionych przez radę gminy, z ogrodów działkowych i z zadrzewień, w związku z zabiegami pielęgnacyjnymi drzew rosnących w ich bezpośrednim sąsiedztwie;
  - 10) które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie, z przyczyn niezależnych od władającego nieruchomością;
  - 11) topoli w wieku powyżej 30 lat, pod warunkiem zastąpienia ich w najbliższym sezonie wegetacyjnym innymi drzewami, stosownie do możliwości terenowych, stosując odpowiednio przepis art. 104 ust.2;
  - 12) których usunięcie wynika z potrzeb ochrony przyrody, po uzgodnieniu z wojewodą.
2. Przepisy ust. 1 pkt 1-10 i 12 stosuje się odpowiednio do usuwania krzewów.

- Art. 108.** 1. Obowiązek uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 105 ust. 1, przedawnia się z upływem pięciu lat, licząc od końca roku, w którym upłynął termin wniesienia opłaty.
2. Nie można wydać decyzji w sprawie ustalenia opłaty, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym usunięto drzewa lub krzewy, upłynęło pięć lat.
3. Uiszczenie opłaty następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość opłaty stała się ostateczna.
4. W razie nieterminowego uiszczenia opłaty pobiera się odsetki za zwłokę w wysokości odsetek pobieranych za nieterminowe regulowanie zobowiązań podatkowych.
5. Opłaty nie uiszczone w terminie, o którym mowa w ust. 3, podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu ściągnięciu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
6. Na wniosek zainteresowanego opłatę, o której mowa w art. 105 ust. 1, można rozłożyć na raty lub przesunąć termin płatności na okres nie dłuższy niż pięć lat. Wniosek o rozłożenie na raty opłaty lub przesunięcie terminu płatności składa się w ciągu 14 dni od dnia, w którym decyzja o ustaleniu wysokości opłaty stała się ostateczna.
7. Decyzje w sprawach rozłożenia opłaty na raty lub przesunięcia terminu płatności podejmuje organ wydający zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów.

- Art. 109.** 1. Za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów, wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza administracyjną karę pieniężną.
2. Uiszczenie kary następuje w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja ustalająca wysokość kary stała się ostateczna.
3. Termin płatności kar wymierzonych na podstawie ust.1 odracza się na okres trzech lat, jeżeli stopień zniszczenia drzew lub krzewów nie wyklucza zachowania ich żywotności oraz możliwości odtworzenia ich korony i jeżeli władający nieruchomością podjął działania w kierunku zachowania tych drzew lub krzewów.
4. Kara jest umarzana po upływie trzech lat od dnia wydania decyzji o odroczeniu kary i po stwierdzeniu zachowania żywotności przesadzonego drzewa lub krzewu albo odtworzeniu jego korony.
5. W razie stwierdzenia braku żywotności przesadzonego drzewa lub krzewu albo nie odtworzenia korony, karę uiszcza się w pełnej wysokości chyba, że drzewa lub krzewy nie zachowały żywotności na skutek siły wyższej, w tym klęski suszy.

6. Karę nałożoną za zniszczenie terenów zieleni umarza się w całości, jeżeli władający nieruchomością odtworzył w najbliższym sezonie wegetacyjnym zniszczony teren zieleni.
7. Na wniosek zainteresowanego, złożony w ciągu 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary, o której mowa w ust. 1, stała się ostateczna, karę można rozłożyć na raty na okres nie dłuższy niż pięć lat.
8. Decyzje w sprawach określonych w ust. 3 - 6 podejmuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

- Art. 110.** 1. Jednostkowe stawki kary za 1 cm obwodu pnia drzewa, mierzonego w miejscu ścięcia lub jeżeli ścięcie nastąpiło powyżej 130 cm mierzonego na wysokości 130 cm, wynoszą wartość trzykrotnej stawki jednostkowej opłaty, o której mowa w art. 106 ust. 1.
2. Jeżeli ustalenie obwodu zniszczonego lub usuniętego bez zezwolenia drzewa jest niemożliwe z powodu wykarczowania pnia i braku ściętej kłody, przyjmuje się, na podstawie zebranych wiarygodnych informacji ustalających przybliżony wiek i przypuszczalny gatunek wykarczowanego drzewa, obwód na wysokości 130 cm, według danych z tabeli zasobności drzew stojących, stosując współczynnik zamienny 1,5.
  3. Jeżeli ustalenie wielkości powierzchni zniszczonych lub usuniętych bez zezwolenia krzewów nie jest możliwe z powodu usunięcia gałęzi i korzeni, wielkość tę przyjmuje się na podstawie zebranych wiarygodnych informacji.
  4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, tryb nakładania kar pieniężnych, o których mowa w art. 109 ust. 1 i współczynniki różnicujące wysokość kar nakładanych na osoby fizyczne.
  5. Minister, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, będzie się kierował potrzebą ujednolicenia zasad nakładania kar pieniężnych za zniszczenie terenu zieleni albo drzew i krzewów oraz za usuwanie drzew i krzewów, a także potrzebą stosowania ulg, rozłożenia na raty lub umarzania kary.
  6. Stawki kar za zniszczenie 1 m² terenu zieleni wynoszą :
    - 1) dla trawników – 46 zł;
    - 2) dla kwietników – 395 zł.
  7. Kary ustalone, nie uiszczone w wyznaczonym terminie, podlegają wraz z odsetkami za zwłokę przymusowemu ściągnięciu w trybie określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
  8. Nie można wydać decyzji o wymierzeniu kary, o której mowa w art. 109 ust. 1, jeżeli od końca roku, w którym stwierdzono naruszenie wymagań ochrony przyrody, upłynęło 5 lat.
  9. Wymierzonej kary nie pobiera się po upływie pięciu lat od końca roku, w którym upłynął termin jej wniesienia.

Art. 111. Przepisów dotyczących usuwania drzew i krzewów, pobierania opłat i wymierzania kar nie stosuje się do:

- 1) drzew i krzewów w lasach i na gruntach leśnych;
- 2) drzew i krzewów usuwanych na podstawie decyzji właściwego organu z obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz z wałów przeciwpowodziowych i terenów w odległości co najmniej 3 m od stopy wału;
- 3) drzew i krzewów, które utrudniają widoczność sygnalizatorów i pociągów, a także utrudniają eksploatację urządzeń kolejowych albo powodują tworzenie na torowiskach zasp śnieżnych, usuwanych na podstawie decyzji starosty;
- 4) drzew i krzewów stanowiących przeszkody lotnicze.

- Art. 112.** 1. Społeczną organizacją ochrony przyrody, wykonującą niektóre zadania organów ochrony przyrody, jest Straż Ochrony Przyrody, zwana dalej Strażą.
2. Nadzór nad Strażą sprawuje minister właściwy do spraw środowiska.
  3. Członkiem Straży, zwanym dalej strażnikiem ochrony przyrody, może być każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który posiada pełną zdolność do czynności prawnych i co najmniej średnie wykształcenie, nie był karany za przestępstwo i złożył egzamin ze znajomości zagadnień przyrodniczych oraz przepisów prawnych w zakresie ochrony przyrody.
  4. Działalność Straży na terenie parku narodowego wymaga uzgodnienia z dyrektorem parku, na terenie nadleśnictwa z nadleśniczym, a na pozostałym obszarze z wojewódzkim konserwatorem przyrody.
  5. Strażnik ochrony przyrody przy wykonywaniu swoich obowiązków ma prawo do:
    - 1) informowania o przepisach o ochronie przyrody osób przebywających na terenach podlegających ochronie oraz w miejscach, w których znajdują się chronione składniki i twory przyrody żywej i nieożywionej;
    - 2) pouczenia osób naruszających przepisy o ochronie przyrody;
    - 3) legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia przeciwko przyrodzie lub środowisku, jak również świadków tego przestępstwa lub wykroczenia, w celu ustalenia ich tożsamości, a w razie odmowy okazania dokumentów tożsamości zwrócenia się do Policji, Straży Parku w danym parku narodowym lub innych właściwych organów o ustalenie ich tożsamości;
  6. Strażnikowi ochrony przyrody przysługują uprawnienia oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciwko przyrodzie oraz oskarżyciela posiłkowego w sprawach o przestępstwa przeciwko środowisku.
  7. Strażnik ochrony przyrody przy wykonywaniu swoich obowiązków korzysta z ochrony prawnej przewidzianej w przepisach prawa karnego dla funkcjonariuszy publicznych.
  8. Strażnik ochrony przyrody zawiadamia o stwierdzonych naruszeniach przepisów o ochronie przyrody właściwe organy państwowe.
  9. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb sprawowania nadzoru nad Strażą przez ministra właściwego do spraw środowiska, wzór odznaki i legitymacji strażnika.
  10. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 9, będzie się kierowała potrzebą objęcia merytorycznym nadzorem działalność Straży i poszczególnych strażników ochrony przyrody, a także ich identyfikacji w trakcie wykonywania przez nich kontroli wykonywania ochrony przyrody przez osoby i podmioty gospodarcze.
  11. Egzamin kandydatów na strażników organizuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata na członka.

- Art. 113.** 1. Osoby fizyczne zainteresowane ochroną przyrody mogą uzyskać uprawnienia społecznych opiekunów przyrody.
2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, nadaje starosta.
  3. Społecznym opiekunem przyrody może być każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który wyraził zgodę na objęcie tej funkcji, posiada pełną zdolność do czynności prawnych oraz posiada znajomość przepisów prawnych ochrony przyrody.
  4. Społeczni opiekunowie przyrody mogą działać indywidualnie lub w zespole, zwanym kołem opiekunów przyrody.
  5. Społeczni opiekunowie przyrody oraz koła opiekunów przyrody sprawują opiekę nad obszarami lub obiektami charakteryzującymi się cennymi walorami przyrodniczymi.
  6. Do działalności społecznych opiekunów przyrody na obszarach objętych formami ochrony przyrody stosuje się odpowiednio przepis art. 112 ust. 4.

Rozdział 9 Skutki prawne poddania pod ochronę

Art. 114. W przypadku objęcia ochroną całości lub części obszaru lub obiektu, dla którego istnieje księga wieczysta, na wniosek wojewody lub dyrektora parku narodowego wpisuje się ten fakt do księgi, a gdy dalsza ochrona stanie się bezprzedmiotowa, odnośny wpis skreśla się.

Art. 115. 1. Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez:

- 1) żubry w uprawach i płodach rolnych;
- 2) wilki w pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 3) niedźwiedzie w pasiekach i pogłowie zwierząt gospodarskich;
- 4) bobry w gospodarstwach rolnych, leśnych i rybackich;

przy czym odpowiedzialność nie obejmuje utraconych korzyści.

2. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1, a także ustalania wysokości odszkodowania i ich wypłaty, dokonuje wojewoda, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku.

3. Właściciele lub użytkownicy gospodarstw rolnych i lasów powinni, zgodnie z potrzebami, współdziałać z wojewodą, a na obszarze parku narodowego z dyrektorem tego parku, w zakresie zabezpieczania upraw i płodów rolnych, lasów oraz zwierząt gospodarskich przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1.

4. W przypadku, gdy pomiędzy właścicielem lub użytkownikiem, o którym mowa w ust. 3, powstał spór o wysokość wynagrodzenia za szkody, o których mowa w ust. 1, strony mogą zwrócić się do właściwego ze względu na miejsce powstałej szkody organu gminy w celu mediacji dla polubownego rozstrzygnięcia sporu.

5. Odszkodowanie nie przysługuje:

- 1) osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne;
- 2) jeżeli poszkodowany:
  - a) nie dokonał sprzętu upraw lub płodów rolnych w terminie odbiegającym ponad 14 dni od zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez wojewodę;
  - b) nie wyraził zgody na budowę przez wojewodę lub dyrektora parku narodowego urządzeń lub wykonania zabiegów zapobiegających szkodom;
- 3) za szkody:
  - a) powstałe w mieniu Skarbu Państwa i w mieniu gminnym;
  - b) nie przekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 ha uprawy;
  - c) powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
  - d) w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych;
  - e) powstałe w pogłowie zwierząt hodowlanych w okresie nocy, bez bezpośredniego nadzoru nad nimi.

6. Minister właściwy do spraw środowiska, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania przy szacowaniu szkód oraz odszkodowań za szkody, o których mowa w ust. 1, uwzględniając terminy zgłoszenia szkody, obowiązek szacowania szkody oraz obszar uszkodzonej uprawy.

7. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, inne gatunki zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa.

8. Rada Ministrów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 7, będzie się kierowała potrzebą utrzymania ochrony gatunkowej zwierząt zagrożonych wyginięciem i równocześnie wyrządzających szkody gospodarce człowieka.

9. Szkody powodowane przez zwierzęta zaliczane do gatunków łownych, występujące w parkach narodowych, strefach ochrony zwierząt oraz w rezerwatach przyrody szacuje się oraz dokonuje wypłaty odszkodowań według zasad określonych w ustawie z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. Nr 147, poz. 713, z 1997 r. Nr 14, poz. 72, Nr 60, poz. 369, Nr 88, poz. 554, Nr 110, poz. 715 i Nr 133, poz. 884, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 40, poz. 401, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001 r. Nr 81, poz. 875, z 2001 r. Nr 110, poz. 1189, Nr 125, poz. 1366).

10. Szacowanie szkód w strefie ochronnej zwierząt łownych, wyrządzanych przez zwierzęta łowne, należy do zadań Służby Parku Narodowego, a w rezerwatach - do organu sprawującego nadzór nad rezerwatem.

11. Odszkodowania za szkody spowodowane przez zwierzęta łowne w strefie ochronnej zwierząt łownych pokrywane są ze środków parku narodowego, a za szkody spowodowane w rezerwatach przyrody - ze środków budżetowych wojewody.

Art. 116. Obiekty i urządzenia zbudowane wbrew wprowadzonym zakazom albo bez uzyskania wymaganej zgody organu ochrony przyrody lub niezgodnie z warunkami uzgodnienia podlegają przymusowej rozbiórce w trybie przepisów prawa budowlanego.

Rozdział 10 Przepisy karne

Art. 117. 1. Kto narusza zakazy lub ograniczenia dotyczące obszarów i obiektów chronionych oraz roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, a także ochroną na podstawie umów międzynarodowych, których Polska jest stroną, podlega karze aresztu lub grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, orzeka się ponadto:

- 1) przepadek narzędzi i przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia oraz przedmiotów uzyskanych w drodze wykroczenia;
- 2) obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki byłby niewykonalny, nawiązkę do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego brutto, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za kwartał poprzedzający kwartał, w którym nastąpiło wykroczenie, na rzecz organizacji społecznej działającej na rzecz ochrony przyrody lub właściwego, ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia, wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- 3) przepadek albo odesłanie rośliny, zwierzęcia lub grzyba, na koszt właściciela, do państwa, z którego dokonano ich eksportu.

3. Rośliny, zwierzęta lub grzyby gatunków rodzimych, ich części oraz produkty pochodne, wobec których orzeczono przepadek, podlegają przekazaniu podmiotowi uprawnionemu do ich posiadania, wskazanemu przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce popełnienia wykroczenia.

4. Jeżeli wobec żywych roślin, zwierząt lub grzybów, obcych rodzimej florze i faunie albo objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, których Polska jest stroną, orzeczono przepadek, podmiot uprawniony do ich posiadania wskazuje minister właściwy do spraw środowiska.

Art. 118. 1. Kto nie przestrzega przepisów zawartych w: art. 50, art. 55 ust. 1, art. 74, art. 75 ust. 1-3, art. 79, art. 80, art. 92 ust. 1, art. 93, art. 95 ust. 3, art. 103 ust. 1 i 3, podlega karze aresztu lub grzywny.

2. Postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 1, prowadzi się na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 11 Zmiany niektórych ustaw

Art. 119. W ustawie z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750, z 2000 r. Nr 120, poz. 1268; z 2001 r. Nr 81, poz. 875, Nr 110, poz. 1189 oraz Nr 115, poz. 1229) wprowadza się następujące zmiany :

1) skreśla się art. 3

2) w art. 8 w ust. 1:

a) dodaje się pkt 3a w brzmieniu :

„3a) z naruszeniem zakazów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 4a,”

b) pkt 6 otrzymuje brzmienie :

„ 6) poprzez wytwarzanie w wodzie pola elektrycznego charakterystycznego dla prądu zmiennego,”

c) w pkt 13 lit. a), po wyrazie „łososiowatych” dodaje się wyrazy „i węgorzy”

3) w art. 10 ust. 1 otrzymuje brzmienie :

„1. Zabrania się :

1) przechowywania, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu ikry i ryb złowionych lub pozyskanych z naruszeniem przepisów art. 8 i 9;

2) wprowadzania do obrotu ryb pochodzących z amatorskiego połowu ryb.”;

4) w art. 12 ust. 1 na końcu zdania kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje wyrazy w brzmieniu: „z wyjątkiem wód znajdujących się w granicach parków narodowych i w granicach rezerwatów przyrody, w których zabroniona jest gospodarka rybacka,”;

5) po art. 14 dodaje się art. 14a w brzmieniu :

„Art. 14a. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, a zwłaszcza w celu zapewnienia rybom możliwości swobodnego przepływu lub odbycia tarła, wojewoda może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić zakaz połowu niektórych gatunków ryb, w określonych wodach i w określony sposób, na czas niezbędny do ich ochrony.”

6) art. 17 otrzymuje brzmienie :

„Art. 17. 1. W przypadkach uzasadnionych potrzebami hodowli, racjonalnej gospodarki rybackiej, nauki, ochrony przyrody lub zdrowia, wojewoda właściwy ze względu na miejsce połowu ryb, w drodze decyzji może udzielić zezwolenia:

1) uprawnionemu do rybactwa na odstępstwa od zakazów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-7 i ust. 2, oraz art. 14a, a także dokonywanie połowu ryb w obrębach ochronnych;

2) zainteresowanemu podmiotowi, za zgodą uprawnionego do rybactwa, na pozyskiwanie ryb z odstępstwem od zakazów, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1-7 i ust. 2, oraz art. 14a, a także pozyskiwanie ryb w obrębach ochronnych.

2. W zezwoleniu określa się :

1) rodzaj odstępstwa od zakazów , o których mowa w ust. 1;

2) czas, miejsce, sposób i warunki dokonywania połowów lub pozyskiwania ryb oraz warunki postępowania z odłowionymi lub pozyskanymi rybami;

3) termin, sposób i warunki odtworzenia zasobów ryb, pomniejszonych w wyniku działań podjętych na podstawie zezwolenia zgodnie z opinią wydaną przez uprawnioną

jednostkę, o której mowa w art. 6a ust. 6, o ile sposobu i warunków odtworzenia zasobów ryb nie określono w operacie rybackim.

3. Opinię, o której mowa w ust. 2 pkt 3, wydaje się na wniosek uprawnionego do rybactwa lub zainteresowanego podmiotu.

4. Kontroli przestrzegania warunków określonych w zezwoleniu dokonuje Państwowa Straż Rybacka.

5. Wojewoda może cofnąć lub ograniczyć zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, na wniosek komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Rybackiej, w przypadku:

- 1) nieprzestrzegania warunków określonych w zezwoleniu;
- 2) naruszenia przepisów o rybactwie śródlądowym lub ochronie przyrody;
- 3) zagrożenia równowagi biologicznej w środowisku wodnym.

6. W razie stwierdzenia, że zaszyły przesłanki, o których mowa w ust. 5 pkt 1-3 lub 4, wojewoda może dodatkowo, w drodze decyzji, nakazać podjęcie lub zakończenie w wyznaczonym terminie określonych działań, w celu wypełnienia warunków zezwolenia lub usunięcie skutków ich niewypełnienia.

7. Decyzji, o której mowa w ust. 6, wojewoda nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.”

8) w art. 17a dodaje się ustępy 4-6 w brzmieniu :

„4. W uzasadnionych przypadkach, starosta może nakazać innym użytkownikom wód, w drodze decyzji wydanej na wniosek komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Rybackiej, utrzymania dróg swobodnego przepływu ryb w określonym miejscu i wyznaczonym czasie.

5. Decyzji, o której mowa w ust. 4, nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.”

9) w art. 22 ust. 2 otrzymuje brzmienie :

„2. Zadaniem Państwowej Straży Rybackiej jest kontrola przestrzegania ustawy oraz przepisów wydanych na jej podstawie, a także ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189, Nr 145, poz. 1623) i przepisów wydanych na jej podstawie w zakresie przestrzegania zakazów ustanowionych w stosunku do chronionych gatunków roślin i gatunków zwierząt.”

10) w art. 23a ust. 6 w pkt 1 wyrazy „Ochrony Przyrody” zamienia się wyrazem „Parku”,

11) w art. 27 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie :

„3) narusza przepisy :

- a) art. 2 ust. 1, art. 9, art. 10 ust. 2, art.11, art. 13 ust. 2, art. 16, art. 17a ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 i 2 oraz 4 i 5,
- b) wydane na podstawie art. 2 ust. 2.”

Art. 120. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. u. z 1990 r. Nr 78, poz. 462 – tekst: ost. zm. 2002 r. Nr 89, poz. 804) w art. 1 ust. 2 pkt 4c skreśla się ostatni wyraz „oraz” zastępując go przecinkiem i na końcu zdania dodaje się wyrazy: „roślin, zwierząt lub grzybów, ich rozpoznawalnych części i produktów pochodnych, podlegających ograniczeniom na podstawie umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną”.

Art. 121. W ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444, Dz. U. 2000 r. Nr 12, poz.136, Nr 56, poz. 679, Nr 86, poz. 958, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 145, poz. 1623, Nr 110, poz. 1189, z 2002 r. Nr 25, poz. 253) w art. 45 ust. 1 pkt 2 po wyrazie „leśnego” dodaje się wyrazy „i ochrony przyrody”.

Art. 122. W ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603, Nr 115, poz. 1229, Nr 122, poz.

1323, Nr 154, poz. 1793, 1800, z 2002 r. Nr 25, poz.253, Nr 74, poz. 676) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 24 ust. 1 dodaje się pkt 7 w brzmieniu:
„7) oddania w użytkowanie”;
- 2) art. 41 otrzymuje brzmienie :
„Art. 41. Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oddane w użytkowanie organizacjom społecznym działającym na rzecz ochrony przyrody, na cele związane z ochroną przyrody, zwolnione są od opłat z tytułu tego użytkowania.”.

Art. 123. W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139, Nr 41 poz. 412, Nr 111, poz. 1279, z 2000 r. Nr 12, poz.136, Nr 109, poz.1157, Nr 120, poz. 1268, Nr 111, poz. 1279, z 2001 r. Nr 5, poz. 42, Nr 14, poz. 124, Nr 100, poz. 1085, Nr 115, poz.1229, Nr 120, poz.1268, Nr 154, poz. 1804, z 2002 r. Nr 5, poz.42) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 ust. za wyrazami „morza terytorialnego” dodaje się wyrazy w brzmieniu „ustaleń wynikających z planów ochrony form ochrony przyrody”;
- 2) w art. 6 ust. 5 dodaje się pkt 9 w brzmieniu :
„9) obszary, które nie powinny być zalesiane ze względu na wymogi ochrony przyrody.”
- 3) w art. 37 ust. 2 kropkę na końcu zdania zamienia się na przecinek i dodaje wyrazy : „z uwzględnieniem zasad określonych przepisami o ochronie przyrody.”.

Art. 124. W ustawie z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 1995 r. Nr 147, poz. 713, z 1997 r. Nr 14, poz. 72, Nr 110, poz. 715, Nr 60, poz. 369, Nr 133, poz. 884, nr 88, poz. 554, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 40, poz. 401, Z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 81, poz. 875, Nr 110, poz. 1189, Nr 125 poz. 1366) w art. 39 ust. 1 po wyrazach „szkodnictwa łowieckiego” dodaje się wyrazy „i przyrodniczego,”;

Art. 125. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 1997 r. Nr 111, poz. 724, Nr 88, poz. 554, z 1998 r. Nr 106, poz. 669, z 2000 r. Nr 12, poz.136, z 2001 r. Nr 3, poz. 21, Nr 11, poz. 1194, z 2002 r. Nr 135, poz. 1141):

- 1) w art. 4 pkt 1 na końcu zdania dodaje się po przecinku wyrazy w brzmieniu :
„z wyjątkiem obrączkowania ptaków.”;
- 2) skreśla się rozdział 5;
- 3) w art. 28 ust. 8 za wyrazami „Polskiej Akademii Nauk,” dodaje się wyrazy „ogrodach zoologicznych, parkach narodowych oraz organizacjach społecznych zajmujących się ochroną przyrody”;
- 4) w art. 28 ust. 10 za wyrazami „skreślenie tego wykazu” dodaje się wyrazy „oraz kryteria, jakie powinny spełniać jednostki umieszczane w tym wykazie”;
- 5) w art. 33 ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:
„6) wykonywaniem zadań związanych z ochroną przyrody, w szczególności ochrony różnorodności biologicznej.”;
- 6) w art. 33 po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:
„1b. Uśmiercanie dużych zwierząt kręgowych ze względu na potrzeby, o których mowa w ust. 1 pkt 6, mogą wykonywać, za zgodą organu ochrony przyrody, osoby uprawnione do posiadania broni myśliwskiej.”;
- 7) w art. 33 ust. 3a otrzymuje brzmienie:
„3a. Gdy bezzwłoczne uśmiercenie zwierzęcia jest niezbędne do realizacji zadań związanych z ochroną przyrody na obszarze wolnej przyrody lub wynika z potrzeby

uśmiercenia zwierzęcia stanowiącego zagrożenie dla gatunków chronionych zwierząt, decyzje podejmują i wykonują pracownicy wchodzący w skład Służby Parku Narodowego lub Służby Leśnej na obszarach pełnienia przez nią służby. O podjętej i wykonanej decyzji pracownicy ci składają raport odpowiednio dyrektorowi parku narodowego lub nadleśniczemu.”;

8) w art. 33a ust. 3 otrzymuje brzmienie:

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych i administracji w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa oraz ministrem właściwym do spraw środowiska, może wydać rozporządzenie w sprawie zwalczania zwierząt bezdomnych zagrażających zwierzętom łownym na obszarach obwodów łowieckich oraz gatunków chronionych poza obszarem działania Służby Parku Narodowego i Służby Leśnej, określając przypadki, miejsca i sposób zwalczania zwierząt bezdomnych.”

Art. 126. W ustawie z dnia 9 września 2000 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2000 r. Nr 86, poz. 960, z 2002 r. Nr 2 poz. 13) w załączniku do ustawy - część IV kolumna 4 poz. 48 po pkt 1 dodaje się pkt 2 i 3 w brzmieniu:

„2) zezwolenia na działania związane z ochroną przyrody;

3) zezwolenia wydawane na usuwanie drzew i krzewów osobom fizycznym na cele nie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.”.

Art. 127. W ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 i Nr 154, poz. 1803) w art. 132, w ust. 2 dodaje się pkt 7 w brzmieniu :

„7) informację o obszarach i obiektach chronionych, ustanowionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody, występujących w zasięgu oddziaływania zamierzonego korzystania z wód lub planowanych do wykonania urządzeń wodnych.”.

Rozdział 12

Przepisy wprowadzające, przejściowe i końcowe

Art. 128. Pracownicy Służby Parków Narodowych i Służby Parków Krajobrazowych mogą używać umundurowania oraz przedmiotów uzupełniających umundurowanie i oznak według dotychczasowo obowiązujących wzorów, do czasu wyczerpania zapasów.

Art. 129. 1. Ogrody botaniczne lub zoologiczne oraz ośrodki rehabilitacji zwierząt istniejące przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy mogą prowadzić dotychczasową działalność bez zezwolenia, o którym mowa w art. 83 ust. 1 i art. 94 ust. 1, nie dłużej jednak niż w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Ogrody i ośrodki rehabilitacji zwierząt, o których mowa w ust. 1, które w okresie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nie uzyskały zezwolenia na prowadzenie działalności, podlegają likwidacji.

Art. 130. 1. Rośliny, zwierzęta i grzyby, o których mowa w art. 47 ust. 2 pkt 8 i art. 50 ust. 1, które nie mają dokumentów hodowlanych lub wymaganej zgody ministra właściwego do spraw środowiska, podlegają rejestracji, zgodnie z art. 55 ust. 1, w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Niezgłoszenie do rejestru roślin, zwierząt i grzybów, o których mowa w ust. 1, podlega przepisom karnym, o których mowa w art. 118 ust. 1.

Art. 131. Formy ochrony przyrody utworzone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99,

poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189, Nr 145, poz. 1623 oraz z 2002 r. Nr 130, poz. 1112) stają się formami ochrony przyrody w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 132. Parki gminne utworzone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, z 1995 r. Nr 90, poz. 446, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622, z 1997 r. Nr 46, poz. 296, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770 i Nr 133, poz. 885, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 101, poz. 1178, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718 i Nr 109, poz. 1157 oraz z 2001 r. Nr 38, poz. 452, Nr 45, poz. 497, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 764, Nr 76, poz. 811 i Nr 84, poz. 907) oraz ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189, Nr 145, poz. 1623 oraz z 2002 r. Nr 130, poz. 1112) stają się parkami gminnymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 133. Strefy ochrony ostoi i stanowisk roślin oraz grzybów gatunków chronionych, a także strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych, ustalonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189, Nr 145, poz. 1623 oraz z 2002 r. Nr 130, poz. 1112) stają się tymi strefami w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 134. Traci moc ustawa z dnia 16 października o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189, Nr 145, poz. 1623 oraz z 2002 r. Nr 130, poz. 1112).

Art. 135. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy, o której mowa w art. 134, zachowują moc w zakresie, w jakim nie są sprzeczne z upoważnieniami ustawowymi w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, do czasu wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 136. Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych decyzją ostateczną, stosuje się przepisy dotychczasowe, o ile przepisy ustawy lub przepisy odrębne nie stanowią inaczej.

Art. 137. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

U z a s a d n i e do projektu ustawy o ochronie przyrody.

Opracowanie nowej ustawy o ochronie przyrody oraz o zmianie niektórych ustaw wynika z konieczności uporządkowania dotychczas obowiązujących przepisów w zakresie ochrony przyrody i dostosowania ich do konwencji międzynarodowych oraz dyrektyw Unii Europejskiej. Pomimo znowelizowania w 2000 r. ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody, nadal dostosowanie do wymogów dyrektyw Unii Europejskiej nie było wystarczające, zwłaszcza w odniesieniu do Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21. 05. 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory i Dyrektywy Rady 199/22/EC z dnia 29 marca 1999 r. w sprawie przetrzymywania dzikich zwierząt w ogrodach zoologicznych.

Początkowo Ministerstwo Środowiska zamierzało przygotować kolejną nowelizację ustawy o ochronie przyrody, lecz ze względu dużą liczbę niezbędnych zmian, w myśl przepisów § 84 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908), opracowano projekt nowej ustawy. Przedkładany projekt uwzględnia uwagi i propozycje wynikające z dotychczasowych uzgodnień i z konsultacji społecznych.

W przepisach ogólnych (Rozdział 1) zapisano co określa ustawa, co oznacza i jaki jest cel ochrony przyrody, a także w jaki sposób cel ten powinien być realizowany. Rozszerzony został słownik definicji pojęć używanych w ustawie. Wśród gatunków chronionych, obok roślin i zwierząt, wymieniono grzyby, które stanowią oddzielne królestwo organizmów żywych w obowiązującej od wielu lat systematyce.

Dotychczasowe pojęcie „ochrona częściowa”, zawarte w art. 3 pkt. 5 projektu ustawy, w praktyce jest traktowane dosłownie i pojmowane w odniesieniu do obszarów i obiektów chronionych zbyt dowolnie. Uważano bowiem, że ochronie podlega część obszaru lub obiektu, albo tylko wybrane składniki przyrody w ich granicach, co nie było intencją ustawodawcy. W zamian tego pojęcia, dla obszarów objętych ochroną, na których należy wykonywać niezbędne zadania ochronne, wprowadzono w art. 3 pkt 6, pojęcie „ochrona czynna”, a „ochrona częściowa” – zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 5 - odnosi się tylko do ochrony gatunkowej.

Projekt ustawy, określając organy ochrony przyrody (Rozdział 2), poza ich wyszczególnieniem, określa ich zadania, liczebność składu osobowego, organizację wewnętrzną i finansowanie ich działalności.

Według obecnie obowiązującego przepisu ustawy o ochronie przyrody nie jest możliwe zaliczanie wojewódzkich konserwatorów przyrody do korpusu służby cywilnej i dlatego zaproponowano w art. 10 ust. 2, że wojewoda zatrudnia (dotychczas powoływał) wojewódzkiego konserwatora przyrody. Ze względu na znaczenie wojewódzkich konserwatorów przyrody w realizacji konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej - zatrudnienie i zwolnienie wojewódzkiego konserwatora przyrody wymaga uzgodnienia z ministrem właściwym do spraw środowiska.

Przywrócony został w art. 12 pkt. 3 pierwotny sens organu doradczego dyrektora parku narodowego - rady naukowej parku narodowego, co zresztą nie spowoduje zmiany jej składu, tj. udziału w składzie rady przedstawicieli organizacji ekologicznych lub samorządów lokalnych.

Do dotychczas funkcjonujących form ochrony przyrody (Rozdział 3) wprowadzono nową formę ochrony przyrody - „obszar o znaczeniu międzynarodowym”. Wynika to z potrzeby dostosowania ustawy do dyrektywy „siedliskowej” i dyrektywy „ptasiej”, które nakazują wyznaczenie obszarów do Europejskiej Sieci „NATURA 2000” (art. 17 ust. 1 pkt. 4). Należało zatem określić, jaki organ wprowadza taki obszar oraz co powinien zawierać odpowiedni akt prawny. Do tego pojęcia, oprócz obszaru „Natura 2000”, odnoszą się także m. in. obszary wprowadzane na podstawie Konwencji o ochronie obszarów wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (konwencja Ramsar). Doprecyzowano ponadto zasady tworzenia i ochrony poszczególnych form ochrony przyrody, organizację ich zarządzania i finansowania oraz zakazy w nich obowiązujące.

Szczegółowe przepisy dotyczące sporządzania i realizacji planów ochrony poszczególnych form ochrony przyrody zawarte w projekcie ustawy uczyniają, uściślają i upraszczają, w stosunku do obowiązującej ustawy, zakres tych planów i wzajemne zobowiązania gmin i zarządzających tymi formami ochrony przyrody. Art. 18 ust. 7, dla przykładu, ma na celu wyeliminowanie obowiązku sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w przypadku, gdy nie ma to znaczenia dla ochrony przyrody obszarów, dla których sporządza się plan ochrony. Nie ma bowiem sensu przeprowadzanie procedury sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla małego rezerwatu przyrody położonego w głębi kompleksu leśnego. Ten zapis ma na celu w znaczący sposób ograniczyć wydatki z budżetu państwa.

Ponieważ dotychczas obowiązujące zapisy uniemożliwiają zawarcie niezbędnych ustaleń w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw środowiska w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planów ochrony, stało się konieczne dodanie w art. 19 zapisu, w myśl którego rozporządzenie określi tryb, zasady oraz zakres prac, jakie należy wykonać w celu sporządzenia projektu planu ochrony, a także zakres, zasady i sposoby ochrony przyrody, jej obszarów i składników, dla których sporządza się plan ochrony.

Ustanawianie zadań ochronnych, o których mowa w art. 19 ust. 6, dla parków narodowych i rezerwatów przyrody, dla których nie sporządzono planów ochrony zaproponowano inaczej niż dotychczas (w drodze rozporządzenia organu właściwego do zatwierdzania planu ochrony), a mianowicie w drodze zarządzenia wydanego przez organ właściwy do zatwierdzania planu ochrony. Zadania roczne dotyczą tylko tych czynności, które są odstępstwem od zakazów obowiązujących w stosunku do form ochrony przyrody i dlatego formę rozporządzenia zastąpiono formą zarządzenia. Ustanowienie zadań ochronnych należy dokonać w możliwie krótkim terminie i dlatego proponuje się tryb w formie decyzji. Ponadto, dla uproszczenia czynności administracyjnych, proponuje się dopuścić, aby w zarządzeniu określono zadania roczne na kilka kolejnych lat - do czasu ustanowienia planu ochrony, nie dłużej niż na 5 lat. Zaznacza się, że nie jest to ustanowieniem zadań na okres 5 lat, gdyż nadal należy zachować ustalenie zadań na każdy kolejny rok, ale w okresie pięciolecia (jest to związane z planowaniem finansowym).

Zadania ochronne dla obszarów o znaczeniu międzynarodowym ustala minister właściwy do spraw środowiska w drodze rozporządzenia (art. 20 ust. 1). Ponadto, w celu precyzyjnego określenia zadań ochronnych dla obszarów o znaczeniu międzynarodowym, w skład których mogą wejść obszary wykorzystywane gospodarczo, minister właściwy do spraw środowiska określi w drodze odrębnego rozporządzenia: tryb, zakres i procedurę opracowywania tych zadań (art. 20 ust. 6). Wprowadzenie powyższych przepisów jest także wymogiem określonym w dyrektywie siedliskowej Unii Europejskiej.

W art. 21 ust. 5 proponuje się przy tworzeniu lub powiększaniu parku narodowego zasięgnięcie jedynie opinii właściwych miejscowo samorządów terytorialnych, a nie uzgodnień, jak to ma obecnie miejsce. Ma to uprościć procedurę i zapobiec blokowaniu

polityki państwa w zakresie ochrony przyrody przez samorzady. Takie rozwiązanie nie jest sprzeczne z Konstytucją RP. Ostatnie doświadczenia dotyczące rozporządzenia w sprawie Tatrzańskiego Parku Narodowego wskazują, że jest to rozwiązanie satysfakcjonujące wszystkie zainteresowane strony.

Projekt ustawy w art. 25 określa szczegółowo zadania parku narodowego, a zasady powoływania i odwoływania dyrektora parku narodowego określa art. 28. Przepisy tego artykułu umożliwiają wybór najlepszych kandydatów na to stanowisko po upływie kolejnych 5-cio letnich kadencji. Jednakże zapis ust. 8 zapewnia dotychczasowemu dyrektorowi parku narodowego pozostanie nadal pracownikiem Służby Parku Narodowego. Powoływanie dyrektora parku narodowego w drodze konkursu na określoną kadencję wynika z potrzeby podniesienia efektywności działań dyrektora parku narodowego, zapobieżenia dymisjonowania dyrektorów z przyczyn pozamerytorycznych, popadania w rutynę, itp.

Jako rekompensatę dla gmin za zwolnienie z podatków i opłat za użytkowanie gruntów i budynków służących bezpośrednio ochronie przyrody w parkach narodowych i rezerwach przyrody, gminom przysługiwać będzie zwrot utraconych dochodów wypłacanych z budżetu państwa, jak ma to miejsce we wszystkich krajach Unii Europejskiej. W ten sposób zostanie usunięta jedna z przyczyn niechęci lokalnych władz samorządowych do tworzenia lub powiększania parków narodowych i rezerwatów przyrody. Zasady i tryb zwrotu utraconych dochodów ma określić w drodze rozporządzenia minister finansów publicznych (art. 27 ust. 3).

Nową, w stosunku do obowiązującej ustawy, jest propozycja zawarta w art. 29 ust. 3 pkt. 3 umożliwiająca przeznaczenie wpływów z opłat za wstęp i korzystanie z wartości parku narodowego na cele związane z utrzymaniem infrastruktury turystycznej i edukacyjnej parku narodowego, a także na realizację zadań z zakresu bezpieczeństwa turystów.

Nie ulegają zmianie zasady tworzenia i działania Służby Parku Narodowego (art.30). Doprecyzowano jedynie funkcjonowanie Straży Parku (art. 32, 33, 34 i 35), a w szczególności prawa dotyczące przydzielania broni służbowej.

Drugą, co do znaczenia, formą ochrony przyrody są rezerwy przyrody (art. 36). Projekt ustawy uściśla w stosunku do nich przepisy dotyczące ich ustanawiania, funkcjonowania i nadzoru. Pobieranie opłat za wstęp na teren rezerwatu przyrody i korzystanie z jego wartości przyrodniczych odbywać się ma według takich samych zasad, jak w parkach narodowych.

Uporządkowane zostały zakazy i odstępstwa od zakazów w stosunku do parku narodowego i rezerwatu przyrody (art. 37).

W celu sprawniejszego funkcjonowania Służby Parków Krajobrazowych określono jej zadania (art. 40 ust. 3).

Nowa forma ochrony przyrody – obszar o znaczeniu międzynarodowym - został określony w art. 42, w którym szczegółowo opisano czym jest taki obszar, jaki organ go wyznacza i jakim aktem prawnym. Umożliwi to sprawne wprowadzenie, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, obszarów chronionych włączonych do Europejskiej Sieci - NATURA 2000.

Projekt ustawy doprecyzowuje dotychczasowe zakazy w stosunku do parków krajobrazowych i odrębnie dla obszarów chronionego krajobrazu, a także odstępstwa od tych zakazów, dostosowując je do przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska - oraz umożliwiając prowadzenie gospodarki w ramach zrównoważonego rozwoju, szczególnie rolnej, leśnej i rybackiej. (art. 41 i art. 44). Dlatego odstępuje się, dla przykładu, od zakazu wypalania gałęzi drzew na zrębach w lasach, który jest dotychczas zbyt daleko idącym zakazem.

Podobnie, całkowity zakaz używania łodzi motorowych w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu jest zbyt rygorystyczny (np. dla żeglugi w Mazurskim

Parku Krajobrazowym). Dlatego proponuje się możliwość używania tych łodzi na wyznaczonych akwenach lub szlakach.

Sprawy ochrony gatunkowej regulują art. 45 – 56, w których uporządkowane zostały zakazy i odstępstwa od zakazów w sposób ograniczający zbędne niszczenie roślin, zwierząt i grzybów gatunków poddanych ochronie ścisłej, nie ograniczając przy tym możliwości gospodarowania na zasadach zrównoważonego rozwoju w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie

Art. 46 ust. 2 pkt. 4 przywraca pierwotny słuszny zapis ustawy z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody, sprzed jej nowelizacji w 2001 r., umożliwiający pozyskiwanie roślin i grzybów dla celów gospodarczych, które zostały objęte ochroną nie ze względu na rzadkość ich występowania lecz ze względu na możliwość ich wyeksploatowania. Ten sam problem w odniesieniu do zwierząt reguluje art. 47 ust. 2 pkt. 6.

W celu dostosowania ustawy do Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem spisanej w Waszyngtonie dnia 3 marca 1993 r. (Konwencja CITES) oraz Rozporządzenia Rady (EC) Nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory poprzez regulację handlu tymi gatunkami uporządkowane zostały także przepisy dotyczące przewożenia przez granicę państwa roślin i zwierząt należących do określonych gatunków, podlegających ochronie na podstawie wymienionych aktów prawa międzynarodowego.

Art. 50 ust. 1-6 i art. 52 ust. 1-4 regulują przewożenie przez granicę państwa roślin, zwierząt i grzybów dla celów naukowych oraz gatunków podlegających ochronie CITES, a także prowadzenia rejestrów instytucji naukowych upoważnionych do przewożenia przez granicę bez zezwolenia roślin, zwierząt i grzybów określonych gatunków w celu wymiany lub prowadzenia badań naukowych.

Art. 55 reguluje przede wszystkim obowiązek zgłoszenia przetrzymywania roślin i zwierząt oraz ich uprawy lub hodowli (dotyczy gatunków podlegających ograniczeniom określonym umowami międzynarodowymi). Ust. 5 informuje, w jakim akcie prawnym określone będą warunki znakowania roślin i zwierząt.

Art. 57 ust. 2 daje delegację ministrowi właściwemu do spraw środowiska do określenia, w drodze zarządzenia, kryteriów uznawania drzew za pomniki przyrody, których obecnie brak.

Zgodnie z art. 59 określone zostaną rodzaje użytków ekologicznych obejmowanych ochroną oraz składniki przyrody lub siedliska przyrodnicze albo siedliska poszczególnych gatunków lub ich grup, które powinny podlegać ochronie na obszarze naszego kraju.

W art. 62 ust. 2 wprowadzono odstępstwa od zakazów w stosunku do form ochrony przyrody, o których mowa w art. 57-60, ponieważ te formy ochrony przyrody mają obecnie niekiedy bardziej restrykcyjne zakazy, niż niektóre zakazy dotyczące rezerwatów przyrody. Wprowadzenie odstępstw łagodzi te, najczęściej nieuzasadnione, zakazy.

Art. 61 doprecyzowuje przepisy dotyczące wprowadzenia przez wojewodę oraz przez radę gminy form ochrony przyrody.

Wykonywaniem ochrony przyrody (Rozdział 4) zainteresowane zostały wszystkie resorty poprzez obowiązek wdrażania w swej działalności zasad zawartych w Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań, zatwierdzonej uchwałą Rady Ministrów. W celu stworzenia podstaw prawnych niezbędnych do realizacji tej strategii wprowadzono w art. 64 ust. 3 stosowny przepis. Działania w tym zakresie wynikają z obowiązku określonego w Konwencji o różnorodności biologicznej.

Art. 65 wprowadza obowiązek objęcia formami ochrony przyrody jedynie tych siedlisk przyrodniczych, które wymagają ochrony ze względu na umowy międzynarodowe lub istniejące zagrożenia dla ich przetrwania albo też ze względu na wyjątkową rzadkość występowania na obszarze kraju. Obowiązująca ustawa zobowiązuje do objęcia ochroną

wszystkich siedlisk przyrodniczych, a nie wszystkich typów tych siedlisk, co jest nierealne i niecelowe.

Prowadzenie centralnego rejestru form ochrony przyrody przez ministra właściwego do spraw środowiska reguluje art. 70. Rejestr taki musi być prowadzony, gdyż jego brak uniemożliwia sporządzanie danych do sekretariatów konwencji i porozumień międzynarodowych.

Dla zapewnienia trwałości i optymalnej liczebności gatunków, w art. 73 wprowadzono problematykę ochrony zasobów genowych roślin uprawnych i zwierząt.

Zezwolenie na odstępstwa od zakazów wprowadzania do środowiska przyrodniczego zwierząt lub roślin, a także ich form rozwojowych, obcych rodzimej faunie i florze (art. 75) powinny w każdym przypadku należeć do kompetencji ministra właściwego do spraw środowiska w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa. Dotychczas zasada ta nie odnosiła się do ryb. Wyjątek ten zostaje usunięty. Zakazy wprowadzania do środowiska przyrodniczego roślin obcych rodzimej florze nie są zasadne w stosunku do terenów zieleni i lasów gospodarczych, dlatego też proponuje się przepis zawarty w ust. 4 i 5.

Ze względu na ograniczenia etatowe wojewódzkich służb ochrony przyrody, zaproponowano w art. 77 wykonywanie niektórych zadań z zakresu zadań administracji rządowej dotyczących ochrony przyrody, przez starostę.

Propozycje zawarte w rozdziale 6 – art. 81-94 wynikają z potrzeby dostosowania przepisów krajowych do Dyrektywy Rady 199/22/EC z dnia 29 marca 1999 r. w sprawie przetrzymania dzikich zwierząt w ogrodach zoologicznych. Uznano również, że takiej samej regulacji wymaga uprawa roślin w ogrodach botanicznych. Ogrody botaniczne i zoologiczne spełniają ważną rolę w ochronie gatunków zagrożonych wyginięciem w stanie naturalnym. Ponadto, zmieniając przepisy w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (art. 127), sprawy przetrzymania zwierząt w ogrodach zoologicznych i ośrodkach rehabilitacji zwierząt (art. 95) umieszczono w projekcie niniejszej ustawy.

W rozdziale 7 – Ochrona walorów krajobrazowych, terenów zieleni i zadrzewień wprowadzono przepisy, które regulują bardziej precyzyjnie niż obowiązująca ustawa zasady tworzenia terenów zieleni i zadrzewień, ich ochrony przed zmianą ich przeznaczenia, zasad utrzymania oraz usuwania drzew i krzewów, a także opłat i kar za ich niszczenie i usuwanie. Wprowadzenie obowiązku tworzenia terenów zieleni ma za zadanie ich prawne utrwalenie w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i ma zapobiegać bezzasadnej zmianie ich przeznaczenia i manipulowania nimi jako rezerwą terenową pod wszelkiego rodzaju budownictwo (art. 96). Temu samemu celowi służyć ma także przepis, na podstawie którego minister właściwy do spraw infrastruktury (minister właściwy do spraw budownictwa i rozwoju miast) określi potrzeby terenów zieleni na terenach zurbanizowanych miast i wsi o zwartej zabudowie w formie wskaźników powierzchniowych poszczególnych rodzajów terenów zieleni (art. 97).

Wdrożenie polityki rozwoju i restrukturyzacji obszarów wiejskich oraz krajowego programu zwiększania lesistości (w tym zadrzewień śródpolnych) wymaga uregulowania prawnego, co spełnić ma w określonym zakresie art. 98 i 99.

Art. 100 zobowiązuje gminy do zaewidencjonowania powierzchni terenów zieleni i zadrzewień oraz drzew i krzewów występujących na tych terenach, a także prowadzenia monitoringu zachodzących zmian.

Art. 104 ust. 6 zobowiązuje gminy do dokonywania przeglądów terenów zieleni, zadrzewień oraz stanu drzew i krzewów co najmniej raz na 5 lat, co zapewnić ma lepsze gospodarowanie terenami zieleni w miastach oraz zasobami drzew i krzewów w mieście i zadrzewień na terenach wiejskich oraz zabezpieczać mieszkańców przed ich nieuzasadnioną utratą, a użytkowników ulic i placów przed nieoczekiwanymi zagrożeniami ze strony drzew.

Rozdział 8, dotyczący uprawnień organizacji społecznych i obywateli, przywraca możliwość funkcjonowania Straży Ochrony Przyrody, jako organizacji społecznej.

Obecnie podstawą prawną wypłaty odszkodowań przez Skarb Państwa za szkody wyrządzone przez wilki jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10. 09. 1997 r. w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa. Zasadne jednak jest wpisanie tego wprost do ustawy. Przepis ten umieszczono w art. 115 rozdziału 9 – Skutki prawne poddania pod ochronę.

W Przepisach karnych w art. 118 dodaje się brakujące przypadki, które podlegają karom aresztu lub grzywny, a szczególnie szereg innych przypadków związanych z ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów oraz nieprawidłową pielęgnacją drzew i krzewów.

Zawarte w art. 119 propozycje do zmiany ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym polegają na dostosowaniu jej przepisów do przepisów Unii Europejskiej.

Przepisy art. 3 są sprzeczne z kompetencją ministra właściwego do spraw środowiska, wyrażoną w art. 75 ust. 4 projektu niniejszej ustawy i dlatego proponuje się skreślenie tego artykułu.

Zmiana w art. 8 polegająca na wprowadzeniu zakazu połowu ryb z użyciem prądu zmiennego dostosowuje przepisy ustawy do postanowień Konwencji z dnia 19 września 1979 r. o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz siedlisk, a także do Dyrektywy Rady 92/43 z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory. Wprowadzenie zakazu połowu węgorzy kuszą wiąże się z koniecznością ochrony tego gatunku przed kłusownictwem. Zakaz połowu wędką z użyciem żywej przynęty wynika z powszechnego potępienia tej metody przez społeczeństwo jako niehumanitarnej.

Przepisy art. 8 uzupełniono o zakaz sprzedaży i kupna ryb pochodzących z amatorskiego połowu. Amatorski połów ryb nie powinien być prowadzony w celach zarobkowych.

W art. 11 wprowadzono przepis zakazujący dokarmiania i zanęcania ryb. Jak wynika z prac naukowych, ilość zanęt wprowadzonych do wód jezior i innych zbiorników wodnych przez osoby uprawiające amatorski połów ryb powoduje systematyczny wzrost zanieczyszczenia tych wód.

Ze względu na potrzebę zapewnienia szczególnej ochrony rybom wędrownym dodano art. 14a, aby zapewnić im ochronę w trakcie wędrówek lub odbywania tarła. W czasie prac związanych z zarybieniami istotnym utrudnieniem jest obecnie brak podstawy prawnej do wprowadzenia zakazu połowu ryb w okresie ich masowych wędrówek.

Zmiana brzmienia art. 17 podyktowana jest potrzebą harmonizacji przepisów ustawy o rybactwie śródlądowym z ustawą o ochronie przyrody w zakresie kompetencji wojewody w sprawach ochrony roślin i zwierząt. W przepisach art. 17 uwzględniono również potrzebę szybkiego reagowania na stwierdzone nieprawidłowości w trakcie wykonywania połowów przez podmioty, które uzyskały zezwolenie.

Dodanie art. 17a ma na celu umożliwienie staroście podjęcie niezbędnych działań dla zapewnienia swobodnego przepływu ryb populacji dwuśrodowiskowych przez różnego rodzaju przegrody w czasie ich masowych wędrówek.

Zmiana brzmienia w art. 22 ust. 2 wynika z potrzeby zwiększenia uprawnień Państwowej Straży Rybackiej w kontrolowaniu przestrzegania przepisów ustawy o ochronie przyrody związanych z gospodarką rybacką, w odniesieniu do roślin i zwierząt dziko występujących.

Zaproponowane zmiany w art. 27 w ust. 1 i innych artykułach wynikają z konieczności określenia sankcji karnych za naruszenie przepisów ustawy o rybactwie śródlądowym.

Art. 121 wprowadza zmianę do ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach, która polega na dodaniu w art. 45 ust. 1 pkt. 3 upoważnienia dla Służby Leśnej do zwalczania przestępstw i wykroczeń także w zakresie ochrony przyrody.

Art. 122 proponuje zmiany w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa polegające na udostępnianiu organizacjom ekologicznym prowadzącym działalność z zakresu ochrony przyrody gruntów rolnych będących we władaniu Skarbu Państwa na zasadach bezpłatnego użytkowania.

W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (art. 123) wprowadzone propozycje zmian mają na celu potrzebę uwzględniania w realizacji tej ustawy przepisów o ochronie przyrody.

W ustawie z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (art. 124) zaproponowana zmiana polega na przypisaniu Straży Łowieckiej zwalczania także szkodnictwa przyrodniczego.

W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (art. 125), zaproponowane zmiany polegają na przywróceniu możliwości obrączkowania ptaków przez osoby z pozarządowych organizacji ekologicznych, profesjonalnie do tego przygotowane i praktykujące w tym zakresie, a także na przystosowaniu jej przepisów do wymogów ustawy o ochronie przyrody. Zaproponowane skreślenie rozdziału 5 ustawy o ochronie zwierząt wynika z przeniesienia jego przepisów do rozdziału 6 nowej ustawy o ochronie przyrody.

Propozycja nowelizacji ustawy z dnia 9 września 2002 r. o opłacie skarbowej, zawarta w art. 126, ma na celu zwolnienie organizacji ekologicznych i jednostek naukowych, działających na rzecz ochrony przyrody, od opłat skarbowych za uzyskanie różnych zezwoleń na działalność w zakresie ochrony przyrody od organów je udzielających. Propozycja ta nie prowadzi do zwolnienia z opłat za decyzje dotyczące gospodarczego korzystania z zasobów przyrody.

Poprawki zaproponowane do ustawy – Prawo wodne (art.127) mają na celu dostosowanie jej do wymogów ustawy o ochronie przyrody. W celu przestrzegania Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej w pozwoleniach wodnoprawnych niezbędne jest uwzględnienie charakterystyki przyrodniczej obszaru objętego tym pozwoleniem i dlatego dodano pkt. 7 w ust. 2 art. 132 ustawy.

Treść art. 128 traktuje o zachowaniu dotychczas używanych mundurów przez Służby Parków Narodowych i Służby Parków Krajobrazowych z 28 miesięcy do czasu wyczerpania zapasów. Wynika to z potrzeby oszczędzania środków budżetowych przeznaczonych na nowe umundurowania.

Rozwiązania zaproponowane w przedmiotowej ustawie powinny wpłynąć na obniżenie kosztów tworzenia jednostkowych planów ochrony. Określenie nowych zasad wykonania i nowelizacji istniejących planów ma na celu wyeliminowanie zbędnych opracowań, mających często charakter prac naukowych nie związanych bezpośrednio z ochroną przyrody.

Oszacowanie bardzo zróżnicowanych kosztów utrzymania przejętych do depozytu zwierząt na granicy państwa, z uwagi na ich dużą liczbę, zróżnicowaną biologię gatunku, np.: wielkość, wymagania żywieniowe, zakres opieki weterynaryjnej, a także ze względu na koszt transportu do miejsca przetrzymywania, co ma szczególne znaczenie dla ciepłolubnych zwierząt egzotycznych, nie jest możliwe.

Inne propozycje ustawy nie mają wpływu na skutki ekonomiczne.

Ocena skutków regulacji przeprowadzona zgodnie z uchwałą Nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r.-Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221) wskazuje, iż wejście w życie projektowanego aktu prawnego nie wywoła negatywnych skutków społecznych, w szczególności mających wpływ na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie przedmiotowej ustawy wywoła pozytywne skutki prawne, wpłynie bowiem na dalsze ograniczenie uznaniowości i uproszczenie stosowanych procedur w ochronie przyrody, a także na wewnętrzną spójność systemu prawnego.

Treść tego aktu prawnego nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.